

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Pavλίna Greplova

**OBCHODNÍ PODÍL VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM
OMEZENÝM JAKO PŘEDMĚT PRÁVNÍCH VZTAHŮ**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M.

Katedra: obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. března 2012

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 29. března 2012

Pavλίna Greplová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji JUDr. Petru Čechovi, LL.M. za odborné vedení a cenné rady při psaní této diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala své rodině za veškerou podporu během mého vysokoškolského studia.

OBSAH

ÚVOD	1
1. OBECNÉ VYMEZENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU	3
1.1 Pojem obchodního podílu	3
1.2 Obsah obchodního podílu	7
1.2.1 Kvalitativní stránka obchodního podílu	7
1.2.2 Kvantitativní stránka obchodního podílu	8
1.3 Pojem a obsah obchodního podílu a zákon o obchodních korporacích.....	9
1.4 Pojem a obsah obchodního podílu a nový občanský zákoník.....	12
2. PŘEDPOKLADY PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU	13
2.1 Obecné vymezení převodu obchodního podílu.....	13
2.2 Převod obchodního podílu na společníka a na třetí osobu.....	13
2.2.1 Převod obchodního podílu na společníka.....	14
2.2.2 Převod obchodního podílu na třetí osobu.....	14
2.2.2.1 Převod obchodního podílu ve společnosti, která má jen jednoho společníka	15
2.2.2.2 Převod obchodního podílu v advokátské společnosti.....	15
2.3 Povinnost loajality při převodu obchodního podílu	16
2.4 Souhlas s převodem obchodního podílu	17
2.4.1 Souhlas valné hromady	17
2.4.1.1 Otázka souhlasu valné hromady společnosti, která má jednoho společníka	19
2.4.2 Souhlas jiného orgánu	21
2.4.2.1 Rada pro rozhlasové a televizní vysílání	21
2.4.2.2 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	21
2.4.3 Souhlas druhého manžela	22
2.4.3.1 Obchodní podíl a společné jmění manželů.....	22
2.4.3.2 Náležitosti souhlasu a důsledky jeho absence	23
2.4.4 Vliv souhlasu na platnost a účinnost smlouvy o převodu obchodního podílu.....	24
2.4.5 Účinnost převodu obchodního podílu vůči společnosti	24
2.5 Finanční asistence a převod obchodního podílu	25

2.6	Ustanovení § 196a ObchZ a převod obchodního podílu	27
2.7	Řetězení společností s ručením omezeným a převod obchodního podílu	29
2.8	Předpoklady převodu podílu a zákon o obchodních korporacích	30
2.9	Předpoklady převodu podílu a nový občanský zákoník	33
3.	INSTITUTY S PŘEVODEM OBCHODNÍHO PODÍLU SOUVISEJÍCÍ.....	35
3.1	Otázka nabytí obchodního podílu od nevlastníka	35
3.2	Ručení vyplývající z převodu obchodního podílu.....	35
4.	SMLOUVA O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU	37
4.1	Obecné vymezení smlouvy o převodu obchodního podílu.....	37
4.2	Formální náležitosti smlouvy o převodu obchodního podílu.....	39
4.2.1	Písemná forma	39
4.2.2	Úředně ověřený podpis.....	39
4.3	Podstatné náležitosti smlouvy o převodu obchodního podílu.....	41
4.3.1	Stanovení úplatnosti či bezúplatnosti.....	41
4.3.2	Prohlášení nabyvatele o přistoupení ke společenské smlouvě, případně stanovám společnosti	43
4.4	Vedlejší ujednání ve smlouvě o převodu obchodního podílu	44
4.4.1	Odpovědnost za vady obchodního podílu	45
4.4.2	Předkupní právo	47
4.4.2.1	Předkupní právo a smlouva o převodu obchodního podílu	48
4.4.2.2	Předkupní právo a společenská smlouva	49
4.4.3	Výhrada „vlastnictví“	50
4.5	Odstoupení od smlouvy o převodu obchodního podílu.....	50
4.6	Zrušení smlouvy o převodu obchodního podílu.....	51
4.7	Smlouva o převodu podílu a zákon o obchodních korporacích	52
5.	VYBRANÉ ZVLÁŠTNÍ PŘÍPADY PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU.....	54
5.1	Převod obchodního podílu jako součásti podniku.....	54
5.1.1	Převod podílu jako součásti podniku a nový občanský zákoník	55
5.2	Převod společného obchodního podílu	56
5.2.1	Charakteristika společného obchodního podílu.....	56
5.2.2	Charakteristika převodu společného obchodního podílu	57

5.2.3	Převod společného podílu a zákon o obchodních korporacích.....	57
5.3	Převod podílu na obchodním podílu.....	57
5.3.1	Převod podílu na společném obchodním podílu.....	59
5.3.2	Převod podílu na podílu a na společném podílu a rekonstrukční úprava	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM ZKRATEK	63
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
	SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY.....	69
	RESUMÉ	74
	ABSTRACT	75
	KLÍČOVÁ SLOVA (KEY WORDS).....	77

ÚVOD

Společnost s ručením omezeným je nejrozšířenější formou obchodní společnosti v České republice.¹ Obchodnímu podílu, jako jednomu z jejích hlavních a nezastupitelných institutů, proto musí být věnována náležitá pozornost. Ačkoliv by se mohlo na první pohled zdát, že po letech účinnosti jeho nepřilíš rozsáhlé úpravy v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“ nebo „ObchZ“), velkého zájmu právní teorie a judikatury, zejména Nejvyššího soudu ČR, se jedná o problematiku probádanou, která už nemá čím překvapit, opak je pravdou. Stále existuje řada sporných otázek, jejichž okruh ještě rozšiřují, z mého úhlu pohledu někdy kontroverzní, rozhodnutí českých soudů.

Vzhledem ke skutečnosti, že zvolené téma diplomové práce „Obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným jako předmět právních vztahů“ je příliš široké,² rozhodla jsem se zaměřit na problematiku jeho převodu.

Cílem práce je rozebrání právní úpravy předpokladů převodu obchodního podílu a smlouvy o převodu obchodního podílu, s důrazem na závěry judikatury a pohled právní teorie, jenž tak umožňují dotvářet kusou a mnohdy obtížně interpretovatelnou právní úpravu, a v neposlední řadě rovněž vyjádření vlastního postoje k dané problematice.

Stranou neponechám ani rekonstrukci českého soukromého práva, která byla završena přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo „NOBčZ“) a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (dále jen „zákon o obchodních korporacích“ nebo „ZOK“), jenž tak s účinností od 1.1.2014 deroguje stávající platnou právní úpravu v obchodním zákoníku a subsidiární úpravu v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“ nebo „ObčZ“).

¹ Podle údajů Českého statistického úřadu, uvedených ve Statistické ročence ČR 2011, bylo k 31.12.2010 registrováno celkem 347.753 obchodních společností. Z toho bylo 315.289 společností s ručením omezeným, 23.991 akciových společností, 7.391 veřejných obchodních společností a 740 komanditních společností. Údaje o počtu evropských společností nejsou k dispozici. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/0001-11-2010-1200> [cit. dne 25.3.2012].

² Pokud jde o rozsah možné dispozice s obchodním podílem, je možné ho převádět (§ 115 ObchZ), spojovat (§ 119 ObchZ), rozdělovat (§ 117 ObchZ), zastavovat (§ 117a ObchZ) či postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí (§ 148 odst. 2 ObchZ).

Pokud jde o metody práce, kromě již naznačené komparativní metody výkladu budu používat převážně metody gramatického, logického a teleologického výkladu.

Práce je členěna do 5 kapitol, v závěru každé z nich krátce nastíním relevantní rekodifikační úpravu. V úvodní kapitole se zaměřím na charakteristiku obchodního podílu jako předmětu právních vztahů, jejíž závěr potom prostupuje celou diplomovou prací. Dále rozeberu obsah pojmu obchodního podílu, tedy jeho kvalitativní a kvantitativní stránku.

Předmětem druhé kapitoly budou potom předpoklady převodu obchodního podílu na společníka společnosti či třetí osobu, nezbytné souhlasy s převodem, ať už valné hromady či jiných příslušných orgánů. Vysvětlím, že se ve vztahu k dané problematice nelze soustředit toliko na úpravu v § 115 ObchZ, ale je nutno sledovat širší souvislosti. Proto do této kapitoly zařazuji rovněž otázku finanční asistence, opatření proti konfliktu zájmů, upozorním na důsledky řetězení jednočlenné společnosti s ručením omezeným a povinnost loajality společníka při převodu obchodního podílu. Nedodržení výše uvedeného má za následek neplatnost smlouvy o převodu obchodního podílu, ve většině případů dokonce absolutní.

Ve třetí kapitole zmíním další významné instituty s převodem obchodního podílu související, a to otázku nabytí obchodního podílu od nevlastníka a ručení z převodu obchodního podílu vyplývající.

Náplní čtvrté kapitoly bude smlouva o převodu obchodního podílu jako samostatný smluvní typ. Uvedu její formální náležitosti, dále podstatné obsahové náležitosti, a vedlejší ujednání, která jsou často v závislosti na vůli smluvních stran do smlouvy zařazována.

Pátá kapitola je potom věnována zvláštním případům převodu obchodního podílu, které jsou dle mého názoru v souvislosti s danou problematikou nejzajímavější. Svou pozornost zaměřím na převod obchodního podílu jako součásti podniku, převod společného obchodního podílu a převod podílu na obchodním podílu.

1. OBECNÉ VYMEZENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU

1.1 POJEM OBCHODNÍHO PODÍLU

Legální definice „obchodního podílu“ jakožto základního prvku konstrukce právní úpravy společnosti s ručením omezeným je vymezena v § 114 odst. 1 ObchZ jako účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti. Dané ustanovení je ustanovením speciálním k § 61 odst. 1 ObchZ, které hovoří o „podílu“ jako o účasti společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Zatímco se § 114 ObchZ použije toliko pro společnost s ručením omezeným, ustanovení § 61 odst. 1 ObchZ představuje úpravu obecnou pro všechny formy obchodních společností. Co do obsahu jsou však oba pojmy stejné.³ Souhlasím tedy s názorem, že stávající úprava obchodního podílu v ustanovení § 114 je v rozsahu výše uvedeném poněkud nadbytečná.^{4,5}

Obchodní podíl je bezesporu jedním z předmětů právních vztahů vymezených v § 118 ObčZ.⁶ Nelze ho však označit za věc, protože věci v právním smyslu se podle občanského zákoníku rozumí pouze ovladatelné hmotné předměty a ovladatelné přírodní síly, které mají užitnou hodnotu, tj. slouží potřebám lidí.⁷ Oba tyto předpoklady musí být splněny kumulativně. Věcí tedy není hmotný předmět tehdy, je-li sice ovladatelný, ale není užitečný, a naopak. Přirozeně jím není ani tehdy, chybí-li oba dané předpoklady.⁸ Novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 370/2000 Sb. rozšířila pojem věci v právním slova smyslu i na podnik. Obchodní podíl dále není ani právem, protože nepředstavuje jedno právo, nýbrž soubor práv a povinností plynoucích z účasti společníka na společnosti. V souladu s výše uvedeným nezbyvá než zahrnout

³ Štenglová, I., in Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 382.

⁴ Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 71.

⁵ Obchodní zákoník ve znění účinném do 31. 12.2000 definoval v § 61 podíl jako „*míru účasti společníka na čistém obchodním jmění společnosti*“. Z důvodu výkladových nejasností týkajících se vztahu obou pojmů bylo zákonem č. 370/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001 předmětné ustanovení novelizováno do stávajícího znění.

⁶ Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Dále jsou jím byty a nebytové prostory.

⁷ Švestka, J., in Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 636.

⁸ Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné I. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005, s. 272.

ho pod pojem „jiná majetková hodnota“.⁹ Shodný závěr zaujímá také Nejvyšší soud ČR.¹⁰ Ten v rozsudku ze dne 20.7.2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR (dále jen „Sbírka“) pod č. 68/2005 uzavřel, že „...s obchodním podílem je spjata majetková hodnota, která je ve smyslu § 118 odst. 1 ObčZ jinou majetkovou hodnotou (majetkem) a jako taková může být předmětem občanskoprávních vztahů.“

Je tedy nepochybné, že obchodní podíl není věcí, ale majetkem společníka. Vystává ale otázka, zda může být předmětem vlastnického práva.¹¹ O vlastnickém právu obecně platí, že je velmi nesnadné ho přesně definovat. Část odborné veřejnosti se ztotožňuje s tvrzením, že předmětem vlastnického práva mohou být pouze věci hmotné.¹² Na druhou stranu se v odborné literatuře objevují názory, že jeho předmět zahrnuje i nehmotné věci.¹³

Pokud jde o obecnou úpravu vlastnického práva, nalezneme ji již na ústavní úrovni, a to v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod vyhlášené jako zákon č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „LZPS“). Ten stanoví, že „každý má právo vlastnit majetek, a vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.“ Jazykovým výkladem lze dovodit, že vlastnit lze majetek, nejenom věc, a obchodní podíl majetkem je. Ke stejnému závěru dojdeme také analýzou ustanovení § 123 ObčZ, které uvádí, že „vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užítky a nakládat s nimi.“ Relevantní právní předpisy nikde nestanoví, že předmětem vlastnictví mohou být pouze věci a tudíž není důvodu, proč by jím nemohl být obchodní podíl. Navíc, obchodní podíl splňuje všechny vlastnosti věci – společník jej může držet (tzn. vykonávat společenská práva), užívat (tzn. realizovat práva, která tvoří jeho obsah), požívat plody a užítky (např. podíly na zisku) a v neposlední řadě s ním nakládat (tzn. převádět na jiného společníka, popř. třetí osobu či ho zastavovat). Lze tedy uzavřít, že majetkové právo společníka

⁹ Dědič, J., Kunešová-Skállová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu. Praha: Polygon, 1999, s. 216; Dědič, J.: Komentář k obchodnímu zákoníku. 2.díl. Praha: Polygon, 2002, s. 1019; Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J. a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 191.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.8.2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005 a ze dne 11.12.2007, sp. zn. 29 Odo 346/2006.

¹¹ Dědič, J. Komentář k obchodnímu zákoníku. 2. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 1020.

¹² Spáčil, J., op. cit. sub. 7, s. 679.

¹³ Eliáš, K.: Vlastnické právo. Paradigmata českého pojetí pod zkušebním kamenem kontinentální právní kultury. Právní rozhledy, 2005, č. 22, s. 809.

k obchodnímu podílu je absolutní právo, které má všechny atributy vlastnického práva. Působí totiž *erga omnes*.¹⁴ Nevidím proto důvod, proč by obchodní podíl neměl být považován za předmět vlastnického práva. Jsem toho názoru,¹⁵ že konstrukci vlastnického práva k obchodnímu podílu brání spíše doktrinální výklad a stávající teoretické chápání pojmu věci než pozitivní právo. Je tedy namístě poskytnout tomuto majetkovému právu obdobnou právní ochranu jako právu vlastnickému.

Ve stejném duchu se vyjádřila i judikatura. V usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.8.2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, publikovaném ve Sbírce pod č. 50/2008¹⁶ tento dovodil, že i když obchodní podíl není věcí, lze ho vydržet, a to analogickým použitím úpravy vydržení věcí movitých. Ve prospěch tohoto závěru argumentoval teleologickým výkladem úpravy držby a vydržení a použitím zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, zejména zásady právní jistoty. Dále také podobností povahy akcie a obchodního podílu, kdy obě představují souhrn práv a povinností akcionáře, resp. společníka, a zdůraznil naprostou nelogičnost závěru opačného.

Toto přelomové rozhodnutí bylo rovněž předmětem intenzivní debaty v odborné právní literatuře.¹⁷ Zajímavý pohled nabízí K. Eliáš, který se pozastavuje nad rozpaky Nejvyššího soudu ČR v souvislosti s otázkou, co je vlastně v daném případě předmětem vydržení. Z hlediska právní teorie se vydržením nenabývá objekt sám, ale *právo* (tj. právo vlastnické nebo právo odpovídající věcnému břemeni) k určitému objektu. To vše za podmínky, je-li objekt k vydržení způsobilý a drží-li se po určité době.¹⁸ Nejvyšší soud ČR však v daném rozhodnutí hovoří pouze o vydržení obchodního podílu, nikoli vlastnického práva k němu, a navazuje tak na setrvalou tendenci právní doktríny prosazující, že vlastnictvím se v občanském zákoníku myslí jen vlastnictví věcí hmotných.

Nelze opomenout ani judikaturu Ústavního soudu, který se v posledních letech několikrát zabýval ochranou vlastnického práva akcionáře v souvislosti s možnostmi

¹⁴ Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektum, 1997, s. 80-81.

¹⁵ Již vyjádřeného J. Dědičem, op. cit. sub. 11, s. 1020; Dědič, J., Kunešová-Skállová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu. Praha: Polygon, 1999, s. 225 a K. Eliášem, op. cit. sub. 14, s. 80 a násl.

¹⁶ Následně potvrzeného v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.10.2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006.

¹⁷ Např. Buryan, J.: Vydržení obchodního podílu. Právní rádce, XVI., 2008, č. 6, s. 18-21; Eliáš, K.: Vydržení obchodního podílu – nevyslovené argumenty. Obchodněprávní revue, 2009, č. 1, s. 17-22; Petr, B.: Ještě jednou k vydržení obchodního podílu. Obchodněprávní revue, 2009, č. 6, s. 159-161; Bezouška, P.: Držba a vydržení obchodního podílu – jednotlivosti. Obchodněprávní revue, 2009, č. 6, s. 161-163.

¹⁸ Spáčil, J., op. cit. sub. 7, s. 774-776.

vytěsnění minoritních akcionářů akcionářem majoritním (tzv. squeeze out).¹⁹ Ústavní soud v nálezu ze dne 27.3.2008, sp. zn. Pl.ÚS 56/05, zabývajícím se návrhem na zrušení § 183i až 183n ObchZ mj. shledal, že „akcie, jakožto výraz podílu na určité majetkové hodnotě, je předmětem vlastnického práva.“ Danému závěru jistě napomáhá skutečnost, že aplikace úpravy věcí movitých na akcie je výslovně upravena v zákoně 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoCP“). U obchodního podílu ovšem zákonodárce obdobnou úpravu nepřijal. Logickým výkladem *a contrario* bychom mohli dojít k závěru, že se analogické použití ustanovení o věcech movitých na obchodní podíl vztahovat nemá, jelikož to byl zákonodárcův úmysl. Jinak by současně se zakotvením této úpravy v zákoně o cenných papírech novelizoval i příslušná ustanovení obchodního zákoníku.

Přesto se domnívám, že z důvodu obdobné povahy obchodního podílu a akcie²⁰ a zaručení stejné právní ochrany jejich majitelům, resp. vlastníkům, by měl být i obchodní podíl předmětem vlastnictví. Obdobný názor vyjadřuje i S. Černá s I. Pelikánovou, které bez dalšího uvádí, že obchodní podíl je možno chápat jako předmět práv, věc v právním smyslu. Vztah společníka k němu potom označují jako zvláštní případ vlastnického práva.²¹

Pro úplnost lze dodat, že mezi vlastníkem a majitelem nevidí žádný rozdíl ani judikatura Evropského soudu pro lidská práva²² a slovenská doktrína, z hlediska komparativního výkladu českému právnímu řádu nejbližší. Ústavní soud SR se v nálezu č. 4/96 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu SR zabývajícím se otázkou, zda je akcie předmětem vlastnictví a požívá právní ochrany, vyjádřil v podobném duchu: „majitelem je ten, kdo má něco ve vlastnictví a vlastníkem je ten, kdo má něco v majetku.“²³

V souladu s výše uvedeným musíme uzavřít, že i když se v odborné literatuře a judikatuře objevuje řada argumentů pro to, aby byl obchodní podíl považován za věc

¹⁹ Např. nález Ústavního soudu ze dne 21. 3.2011, sp. zn. I.ÚS 1768/09; ze dne 3.3.2011, sp. zn. III.ÚS 2671/09; ze dne 27. 3.2008, sp. zn. Pl.ÚS 56/05; ze dne 26.01.2012, sp. zn. I.ÚS 2154/11.

²⁰ Ovšem s výjimkou formy, v souladu s § 61 odst. 1 ObchZ nemůže být obchodní podíl na rozdíl od akcie představován cenným papírem.

²¹ Pelikánová, I., Černá, S. a kol.: Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 398.

²² Vzhledem ke skutečnosti, že anglický výraz „property“ znamená jak vlastnictví, tak majitelství, neexistují zde odlišné termíny pro „vlastníka“ a „majitele“.

²³ Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 87-88.

v právním smyslu, doktrína přetrvává – nutno tedy zdůraznit, že obchodní podíl je „majetkem“, je předmětem „majitelství“ a hovoříme o „majiteli obchodního podílu“.

Nicméně, v kapitolách týkajících se předpokladů převodu obchodního podílu a smlouvy o převodu obchodního podílu bude problematika pojetí obchodního podílu v konkrétních případech blíže analyzována, a bude možno sledovat stále více případů analogického chápání obchodního podílu jako věci.

1.2 OBSAH OBCHODNÍHO PODÍLU

Z ustanovení § 114 odst. 1 ObchZ vyplývá, že obchodní podíl má jak stránku kvalitativní, kterou je charakterizováno právní postavení společníka, tak stránku kvantitativní, jenž určuje velikost obchodního podílu, a tím i rozsah účasti společníka na společnosti.²⁴

1.2.1 Kvalitativní stránka obchodního podílu

Tuto stránku tvoří všechna práva a povinnosti společníka plynoucí z jeho účasti na společnosti. Je pro ně charakteristické, že tvoří celek, z něhož nelze jednotlivá práva a povinnosti libovolně vydělovat.²⁵ Možnost vydělení je dána pouze tehdy, jsou-li způsobilé být samostatným předmětem právních vztahů, tzn. tvoří obsah závazkových vztahů mezi společností a společníkem z jiných právních skutečností než ze společenské smlouvy. Pro ilustraci lze uvést, že není možné převést hlasovací právo, ale je možné převést pohledávku za společností z titulu nároku na výplatu zisku poté, co o tom rozhodla valná hromada.²⁶

Jednotlivá práva a povinnosti vyplývají jak ze zákona, tak ze společenské smlouvy. V ní ovšem nesmí být omezena způsobem, který by odporoval zásadě rovného zacházení se všemi společníky.²⁷ Rozsah práv a povinností jednotlivých společníků musí být dán předem podle jednotného kritéria aplikovaného na všechny stejně.

²⁴ Pokorná, J., in Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J. a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 191.

²⁵ Možností štěpení práv spojených s obchodním podílem se zabývala S. Černá, se zaměřením na otázku, zda je možné převést ususfruktus obchodního podílu na třetí osobu. Na rozdíl od srovnávané úpravy francouzské, německé a nizozemské, české právo toto neumožňuje. Obchodní podíl nelze zatížit právem třetí osoby s povahou věcného práva. Viz Černá, S.: Lze štěpit práva k obchodnímu podílu? In Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám. Praha: ASPI, 2008, s. 64-73.

²⁶ Pokorná, J., op. cit. sub. 24, s. 191.

²⁷ Pokorná, J. in Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol.: Obchodní zákoník. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 533.

Nejedná se tedy o rovnost absolutní.²⁸ Nejvyšší soud původ práv a povinností rozšířil v rozhodnutí ze dne 31.1.2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005, ve kterém implicitně potvrdil existenci povinnosti loajality společníka vůči společnosti,²⁹ takto: „... *povinnosti společníka nemusí vyplývat pouze ze zákona, společenské smlouvy či jiných ‚listin‘, ale též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností.*“ Jelikož porušení takových povinností společníka může být v souladu s ustanovením § 149 ObchZ určující pro jeho vyloučení soudem, doporučila bych za účelem předcházení jakýchkoli pochybností jejich co možná nejširší úpravu ve společenské smlouvě.

1.2.2 Kvantitativní stránka obchodního podílu

Kvalitativní stránka je, jak jsem již uvedla výše, vyjádřena jednak mírou účasti společníka na společnosti, tak i jeho výší. Ta je určena procentem nebo zlomkem.³⁰

Ustanovení § 114 odst. 1 ObchZ je dispozitivní, tudíž výše obchodního podílu může být ve společenské smlouvě určena i jiným způsobem, než jako poměr vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti. Míra vlastního stanovení umožňující vyloučit přímou úměru mezi výší vkladu společníka do společnosti a výší jeho obchodního podílu ovšem není neomezená, libovolná. Nesmí docházet k neoprávněnému zvýhodňování některých společníků, porušování zásad poctivého obchodního styku a dobrých mravů. Jinak by příslušná ustanovení společenské smlouvy nepoživala právní ochrany v souladu s ustanovením § 265 ObchZ. Je tedy nezbytné, aby pro tuto odlišnou úpravu byl nějaký důvod. Za něj lze považovat např. osobní účast zvýhodněného společníka na činnosti společnosti či osobní vazby mezi společníky, kteří upřednostňují rovné postavení ve společnosti, bez ohledu na výši jejich vkladů.³¹

Od výše obchodního podílu je třeba odlišovat jeho hodnotu, která se určuje v souladu s § 61 odst. 1, větou třetí ObchZ jako „*míra účasti společníka na čistém obchodním majetku*“³² *společnosti.*“ Zatímco výše podílu je relativně stálou veličinou,

²⁸ Pokorná, J., op. cit. sub. 24, s. 57.

²⁹ Čech, P.: K (nepřesným) povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným aneb potvrzení existence loajality společníka v českém právu. *Jurisprudence*, 2006, č. 3, s. 67.

³⁰ Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 532.

³¹ Tamtéž; Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 383-384.

³² Podle § 6 odst. 3 ObchZ se čistým obchodním majetkem právnické osoby rozumí obchodní majetek po odečtení veškerých závazků.

hodnota obchodního podílu nikoliv, jelikož se odvíjí od výsledků hospodaření společnosti. Musíme si však uvědomit, že takové určení ceny nám neříká nic o reálné tržní ceně podílu. Jako příklad lze uvést obchodní podíl, jehož převod společenská smlouva zakazuje, jeho tržní hodnota je z toho důvodu nulová.³³ Pro určení hodnoty obchodního podílu není sama o sobě rozhodující ani výše základního kapitálu.³⁴

1.3 POJEM A OBSAH OBCHODNÍHO PODÍLU A ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Na rozdíl od obchodního zákoníku rozlišujícího pojmy „podíl“ a „obchodní podíl“, zákon o obchodních korporacích zvláští úpravu „obchodního podílu“ neobsahuje, a i v ustanoveních věnovaných speciálně společnosti s ručením omezeným,³⁵ z důvodu přehlednosti a jednotnosti nové úpravy,³⁶ hovoří pouze o „podílu“.³⁷ Nicméně při detailním pohledu na jeho jednotlivá ustanovení narazíme v § 206 odst. 2 ZOK a § 213 odst. 1 ZOK na pojem „obchodního podílu“. Vzhledem ke skutečnosti, že tuto terminologickou odchylku není možno dostupnými výkladovými metodami vysvětlit ani obhájit, také důvodová zpráva ji nijak nereflektuje a blíže nevykládá, domnívám se, že se jedná toliko o nedůslednou práci a nedopatření zákonodárce, nežli o jeho úmysl.

Zákon o obchodních korporacích vymezuje podíl v § 31 jako „*účast společníka v obchodní korporaci*³⁸ a práva a povinnosti z této účasti plynoucí“. Komparací se současnou úpravou tak dojdeme k závěru, že se obsah definice pojmu nemění a i nadále bude platit, že je podíl souhrnem kvalitativní a kvantitativní stránky.³⁹

Pokud jde o kvalitativní stránku podílu, mezi jinými změnami bych osobně vyzdvihla nově upravené právo společníka jednostranně vystoupit ze společnosti, upravené obecně v § 202 odst. 1 ZOK. Společník tak může vystoupit ze společnosti

³³ Dvořák, T., op. cit. sub. 23, s. 91.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005, sp. zn. 29 Odo 440/2004.

³⁵ Část první, hlava IV, § 132 až § 242 ZOK.

³⁶ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=363&CT1=0> [cit. dne 12.3.2012].

³⁷ Shodně Hejda, J.: Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue, 2011, č. 3, s. 73.

³⁸ Pojem obchodní korporace je vymezen v § 1 odst. 1 ZOK následovně: „*Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti (dále jen „společnost“)* a *družstva*.“ Pojem společnosti podle § 1 odst. 2 ZOK potom zahrnuje (i) osobní společnosti, tj. veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost, (ii) kapitálové společnosti, tj. společnost s ručením omezeným a akciovou společnost, (iii) evropskou společnost a (iv) evropské hospodářské zájmové sdružení.

³⁹ Hejda, J., op. cit. sub. 37, s. 73.

v případě, kdy to připouští zákon. Může tak učinit v souladu s dispozitivním ustanovením § 202 odst. 2 ZOK, pokud kumulativně splní dvě podmínky: (i) nesouhlasí s přijatým rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti, nebo o prodloužení trvání společnosti, a (ii) hlasuje na valné hromadě proti takovému rozhodnutí. Dále může vystoupit také v souvislosti s uložením příplatkové povinnosti mimo základní kapitál v souladu s § 164 ZOK ve vazbě na podíl, ke kterému se příplatková povinnost váže, pokud pro ni nehlasoval. Musí tak učinit v prekluzivní lhůtě jednoho měsíce a pouze v případě, že pro daný podíl splnil vkladovou povinnost.

Co se týče kvantitativní stránky podílu, výše podílu se podle dispozitivního ustanovení § 133 ZOK, stejně jako podle § 114 odst. 1 ObchZ, určuje podle poměru vkladu na tento podíl připadající k výši základního kapitálu. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že pojetí vkladu a tím i základního kapitálu bude naprosto změněno. Pokud společenská smlouva nestanoví jinak, jejich minimální výše bude v souladu s § 142 odst. 1 ZOK 1 Kč namísto současných 20 000 Kč, resp. 200 000 Kč.⁴⁰ Důsledkem bude upuštění od principu ochrany věřitelů prostřednictvím základního kapitálu a jeho nahrazení tzv. testem úpadku či zvýšením odpovědnosti jednatelů, a to dokonce i bývalých, ručením věřitelům společnosti pokud přivodili nebo neodvrátili úpadek, ačkoliv měli a mohli.⁴¹ Nové pojetí základního kapitálu vítám, jelikož za situace, kdy žádný právní předpis nestanoví povinnost společnosti s částkou ve výši základního kapitálu disponovat či mít v této výši majetek, se jedná toliko o položku účetní, fiktivní. Navíc je tato liberalizace základního kapitálu typická pro významné evropské jurisdikce, jako je Německo či Francie, a také pro návrh Statutu o evropské soukromé společnosti.⁴²

Zákon o obchodních korporacích zakotvuje možnost značné diferenciaci podílu. Zatímco obchodní zákoník v ustanovení § 114 odst. 2 nepřipouští, aby společník byl majitelem více obchodních podílů, z § 32 odst. 1 ZOK ve spojení s § 135 odst. 2 ZOK lze dovodit, že pokud tak stanoví společenská smlouva, může společník vlastnit více podílů, a to i různého druhu. V dané souvislosti může v souladu s § 135 odst. 1 ZOK

⁴⁰ Srov. § 108 odst. 1 ObchZ, resp. § 109 odst. 1 ObchZ.

⁴¹ Havel, B.: Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 12, s. 353; Důvodová zpráva ZOK. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=363&CT1=0> [cit. dne 15.3.2012].

⁴² Podle čl. 19 Návrhu Nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti (dále jen „Nařízení SPE“) je minimální základní kapitál této společnosti 1 Euro.

společenská smlouva připustit, že kromě podílu základního,⁴³ se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, bude mít společnost i podíly jiného druhu,⁴⁴ se kterými budou spojena jiná než běžná práva a povinnosti společníka. Zároveň musí společenská smlouva dostatečně výstižně určit obsah,⁴⁵ jaký tyto podíly mají.⁴⁶ Zákonodárce také předpokládá zápis vymezení obsahu a druhu podílu do obchodního rejstříku.

Další novinkou v právní úpravě podílu ve společnosti s ručením omezeným bude možnost jeho reprezentace cenným papírem na řad,⁴⁷ tzv. kmenovým listem, za podmínky, že tak stanoví společenská smlouva podle § 137 odst. 1 ZOK. Kmenový list bude možné vydávat pouze k podílům, jejichž převoditelnost není omezena nebo podmíněna. Aby nedocházelo ke konkurenci této úpravy a akciové společnosti,⁴⁸ nebude možné kmenový list vydat jako zaknihovaný cenný papír či ho veřejně nabízet nebo přijmout k obchodování na regulovaném trhu se sídlem ve státě Evropské unie nebo jiném veřejném trhu. Náležitosti kmenového listu a také možnost nahrazení více kmenových listů listem hromadným vymezuje § 138 ZOK. Cílem úpravy je umožnění zjednodušení cirkulace podílů, nikoliv anonymizace jejich vlastníků.⁴⁹ I nadále bude platit, že se společníci zapisují do seznamu společníků vedených společností, a to včetně vlastníků kmenových listů.⁵⁰

Pokud jde o diferenciaci podílu a možnost jeho reprezentace cenným papírem, domnívám se, že zde dojde ke zřetelnému posunu k úpravě akciové společnosti, zejména připuštěním různých druhů podílu a neomezenosti jejich počtu v rukou jednoho vlastníka. Jsem přesvědčena, že to na jednu stranu může zvýšit atraktivitu společnosti s ručením omezeným, jako do jisté míry „zjednodušenou obdobu akciové společnosti“, na druhou stranu tyto četné novinky nemusí být v praxi moc využívány, protože formu společnosti s ručením omezeným využívá řada drobných podnikatelů, kteří nechtějí podnikat svým jménem a na vlastní účet.

⁴³ Někdy v literatuře označovaného také za podíl kmenový, např. in Havel, B., op. cit. sub. 41, s. 352.

⁴⁴ Srov. čl. 14 odst. 2 Nařízení SPE.

⁴⁵ V souladu s § 136 ZOK.

⁴⁶ Například přednostní právo na úpis vkladů při zvyšování základního kapitálu, přednostní výplata podílu na zisku nebo podíly bez příplatkové povinnosti. In Hejda, J., op. cit. sub. 37, s. 74.

⁴⁷ Cenné papíry jsou obecně upraveny v novém občanském zákoníku jako *lex generalis* v § 514 a násl.

⁴⁸ Důvodová zpráva ZOK. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=363&CT1=0> [cit. dne 22.3.2012].

⁴⁹ Havel, B., op. cit. sub. 41, s. 352.

⁵⁰ Srov. § 139 ZOK.

1.4 POJEM A OBSAH OBCHODNÍHO PODÍLU A NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Velkým mezníkem pro pojetí obchodního podílu jako předmětu právních vztahů je nový občanský zákoník. V souladu s § 489 NObčZ se bude za věc považovat vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Není tedy pochyb o tom, že i podíl bude považován za věc v právním slova smyslu a předmět vlastnického práva, a to za věc movitou podle § 496 NObčZ.

Tuto úpravu považuji z hlediska právní teorie za přelomovou a velmi žádoucí, odpadnou tak četné polemiky a nejasnosti, zda se v konkrétním případě na podíl analogicky použijí ustanovení o věcech movitých či nemovitých.

2. PŘEDPOKLADY PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

2.1 OBECNÉ VYMEZENÍ PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Převod obchodního podílu lze podřadit pod derivativní (odvozené) způsoby jeho nabytí.⁵¹ Představuje jednu z nejčastějších dispozic s obchodním podílem, také z toho důvodu, že jím zaniká účast společníka ve společnosti.

Pojetí obchodního podílu jako jednotného předmětu právních vztahů, tedy celku, z něhož nelze jednotlivá práva a povinnosti libovolně vydělovat, je reflektováno také v charakteru jeho převodu. Dochází k němu totiž v jeho celistvosti, tzn. k převodu všech práv a povinností, a to jak majetkové, tak nemajetkové povahy, která jsou s obchodním podílem spojena.

Daný závěr nalezneme i v judikatuře Nejvyššího správního soudu ČR. Ten v rozsudku ze dne 6.10.2004, sp. zn. 1 Afs 26/2004, publikovaném ve Sbírce Nejvyššího správního soudu pod č. 1172/2007, týkajícím se osvobození od daně z nemovitosti při vkladu do základního kapitálu společnosti, uzavřel, že „... *převedením celého svého majetkového podílu na jiného člena společnosti převedl stěžovatel současně i svá práva a povinnosti vztahující se k jeho podílu, tedy i k účasti ve společnosti. Nezůstává tak nic (majetková účast, práva a povinnosti), co by mohlo být ještě předmětem jeho účastenských práv ve společnosti.*“

Pokud jde o formu právního nástupnictví, převod obchodního podílu lze podřadit pod singulární sukcesí. Nabyvatel obchodního podílu totiž nastupuje do těch práv a povinností převodce, která jsou spojena s obchodním podílem, jenž je předmětem převodu.⁵²

Právní teorie rozlišuje dva základní druhy převodu obchodního podílu, a to na základě smlouvy o převodu obchodního podílu (viz 4.1) a prostřednictvím smlouvy o převodu podniku (viz 5.1).⁵³

2.2 PŘEVOD OBCHODNÍHO PODÍLU NA SPOLEČNÍKA A NA TŘETÍ OSOBU

Obchodní zákoník nestanoví obecná pravidla pro převod obchodního podílu jako takový, ale vytváří dvojí právní režim v závislosti na tom, kdo je nabyvatelem

⁵¹ Pelikánová, I., Černá, S., op. cit. sub. 21, s. 393-394.

⁵² Dvořák, T., op. cit. sub. 23, s. 93.

⁵³ Bartošíková, M., Štenglová, I., op. cit. sub. 4, s. 73.

převáděného obchodního podílu. Rozlišuje tedy převod obchodního podílu na společníka (§ 115 odst. 1 ObchZ) a na třetí osobu (§ 115 odst. 2 ObchZ).⁵⁴

2.2.1 Převod obchodního podílu na společníka

Obchodní zákoník stanoví, že společník může převést svůj obchodní podíl na jiného společníka se souhlasem valné hromady, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. Z dikce ustanovení vyplývá jeho dispozitivnost, zákonná úprava se tedy bude aplikovat pouze v případě, kdy společenská smlouva společnosti nebude obsahovat platnou úpravu odlišnou.

Pokud jde o souhlas s převodem, společenská smlouva může stanovit, že (i) souhlas valné hromady není potřeba vůbec,⁵⁵ čímž je umožněna neomezená převoditelnost obchodního podílu na stávající společníky společnosti; anebo (ii) souhlas neuděluje valná hromada, ale jiný orgán společnosti (tj. dozorčí rada, jednatelé); nebo (iii) souhlas udělují společníci sami.⁵⁶

Co se týče úpravy převodu jako takového, můžeme se setkat i s takovou společenskou smlouvou, ve které je převod obchodního podílu mezi společníky (i) zcela vyloučen⁵⁷ nebo (ii) vyloučen jen v případě, když by společník získal majoritní (nebo jiný, ve společenské smlouvě stanovený) podíl ve společnosti.

Je nutné si uvědomit, že převodem obchodního podílu na stávajícího společníka tento společník nenabývá další obchodní podíl. Ustanovení § 114 odst. 2 ObchZ, resp. § 61 odst. 1 ObchZ, zakotvuje zásadu, podle které může mít společník ve společnosti s ručením omezeným pouze jeden obchodní podíl. Právní teorie je tedy jednotná v tom, že pokud společník nabude další obchodní podíl společnosti nebo jeho část, spojuje se ze zákona jeho dosavadní podíl a další podíl ze zákona v obchodní podíl nový.

2.2.2 Převod obchodního podílu na třetí osobu

Na rozdíl od právní úpravy převodu obchodního podílu na stávajícího společníka, převod obchodního podílu na třetí osobu je možný pouze v případě, kdy to společenská smlouva výslovně připustí. Pokud společenská smlouva mlčí, převod obchodního podílu

⁵⁴ Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 540.

⁵⁵ Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1032.

⁵⁶ Pokorná, J., op. cit. sub. 24, s. 194.

⁵⁷ Tamtéž; Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1032.

na třetí osobu není možný.⁵⁸ Jsem toho názoru, že na tom nic nezmění ani skutečnost, pokud by s převodem vyslovili všichni společníci souhlas. Někdy se objevují i názory opačné, které argumentují tím, že společenská smlouva je projevem vůle společníků a ti mají právo ji změnit i tak, že v konkrétní situaci se jednomyslně odchýlí od úpravy stanovené společenskou smlouvou.⁵⁹ S tímto ovšem nesouhlasím a domnívám se, že k danému cíli je nejdříve nutné změnit společenskou smlouvu způsobem, který je upraven v § 141 odst. 1 ObchZ.

Ustanovení § 115 odst. 2 ObchZ je dispozitivní povahy, proto společenská smlouva v případě, že převod připustí, může také upravit jeho zvláštní podmínky. Převod tedy může být podmíněn (i) souhlasem valné hromady; (ii) souhlasem jiného orgánu společnosti (dozorčí rada, jednatelé); (iii) souhlasem společníků; (iv) předkupním právem ostatních společníků (blíže viz kapitola 4.4.2.2);⁶⁰ (v) možností převodu pouze na vybrané skupiny osob (např. na podnikatele, kteří mají stejný předmět podnikání jako společnost);⁶¹ či (vi) z hlediska časového, možností jeho realizace až po uplynutí stanovené doby od vzniku společnosti.

2.2.2.1 Převod obchodního podílu ve společnosti, která má jen jednoho společníka

Pokud má společnost jen jednoho společníka, obchodní zákoník explicitně stanoví, že je obchodní podíl vždy převoditelný na třetí osobu. Nepřípustnost převodu či jeho podmíněnost splněním určitých podmínek zde nemají věcné opodstatnění a nepřihlíží se k nim.⁶²

2.2.2.2 Převod obchodního podílu v advokátské společnosti

Zajímavá úprava co do důsledků převodu obchodního podílu je obsažena v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoA“). Podle § 15 odst. 1 ZoA mohou advokáti⁶³ vykonávat advokacii prostřednictvím

⁵⁸ V teorii panuje shoda, že přísnější podmínky pro převod obchodního podílu na třetí osobu jsou nástrojem ochrany společnosti před účastí nežádoucích osob či nepřátelským převzetím. In Štenglová, I.: Smlouvy o převodu účasti ve společnostech neúčinné pro nedostatek souhlasu jejího orgánu. In Štenglová, I.: Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 388.

⁵⁹ Dvořák, T., op. cit. sub. 23, s. 113.

⁶⁰ Štenglová I., op. cit. sub. 3, s. 393.

⁶¹ Čech, P.: K některým úskalím převodu obchodního podílu I. Právní rádce, 2007, č. 5, s. 16.

⁶² Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 557.

⁶³ Advokátem je v souladu s § 4 ZoA ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou.

společnosti s ručením omezeným, jsou-li jejími společníky pouze advokáti. Bližší podmínky platná právní úprava nestanoví, lze tudíž dovodit, že není nutné, aby společník advokacii aktivně vykonával, a tedy může jít i o osobu s pozastaveným výkonem advokacie.⁶⁴ Nicméně zůstává otázkou, jaký vliv má takto stanovený omezený okruh společníků na převoditelnost obchodního podílu. Pozitivní právo nikde nezakazuje převod takového obchodního podílu na osobu od advokáta odlišnou, výkladem *a contrario* tedy dojdeme k závěru, že je možný a platný. Důsledek bude ovšem neblahý pro ostatní společníky – advokáty, protože účinností převodu vůči společnosti přestanou splňovat podmínku pro výkon advokacie.⁶⁵

V souvislosti s výše uvedeným bych společníkům takové advokátské společnosti doporučila, aby tuto problematiku reflektovali ve společenské smlouvě, a to (i) nepřípuštěním převodu obchodního podílu na třetí osoby, nebo (ii) vymezením osoby nabyvatele, kterou může být toliko advokát.⁶⁶

2.3 POVINNOST LOAJALITY PŘI PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Předpokladem platného převodu obchodního podílu je rovněž loajalita společníka vůči společnosti, kterou právní teorie dovodila jako jednu ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník. Představuje základní východisko všech společníkových povinností a je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti.⁶⁷

Povinnost loajality byla v judikatuře poprvé explicitně stanovena v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, jenž se zabýval převodem obchodního podílu jediného společníka na nevěrohodnou zahraniční osobu, která se k němu od jeho nabytí nijak neměla. Nejvyšší soud ČR v daném případě uvedl, že *„(z)a použití principu loajality pak lze nepochybně dovodit, že jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci společnosti, resp. aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obejití povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti.“*

⁶⁴ Patěk, P.: Právo advokátních obchodních společností. In Černá, S., Čech, P. a kolektiv autorů: Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 194.

⁶⁵ Srov. § 15 odst. 8 ZoA.

⁶⁶ Shodně Čech, P.: Advokátská spol. s r.o. z pohledu práva společností. Právní zpravodaj, 2006, č. 5, s. 6.

⁶⁷ Černá, S.: Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 185.

Z daného rozhodnutí lze dovodit, že v případě, kdy společník převodem neúměrně a neodůvodněně ohrozí existenci a činnost společnosti, popř. ho využije k obejití výše vymezených zákonných povinností, může být převod obchodního podílu prohlášen soudem za neplatný. Povinnost loajality bude moci být také podkladem pro zákaz převodu obchodního podílu na konkrétního nabyvatele.⁶⁸

Dané rozhodnutí je významné také po procesní stránce, jelikož dovolatelka nebyla stranou smlouvy o převodu obchodního podílu, nýbrž věřitelkou společnosti, která se obávala o dobytost své pohledávky. Nejvyšší soud ČR došel k závěru, že i věřitel společnosti může mít naléhavý právní zájem na určení neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu.⁶⁹

2.4 SOUHLAS S PŘEVODEM OBCHODNÍHO PODÍLU

2.4.1 Souhlas valné hromady

Pokud společenská smlouva nestanoví jinak (§ 115 odst. 1 ObchZ) nebo v případě, že tak společenská smlouva stanoví (§ 115 odst. 2 ObchZ), je k převodu obchodního podílu nutný souhlas valné hromady společnosti. Ten může být udělen jak na valné hromadě společnosti, tak i na základě rozhodnutí společníků mimo valnou hromadu v souladu s § 130 ObchZ.

Obchodní zákoník nikde nestanoví, zda musí být souhlas udělen předem, nebo stačí až souhlas následný. Právní teorie⁷⁰ je však v daném případě jednotná v tom, že stačí i souhlas následný, tedy po uzavření smlouvy o převodu obchodního podílu. Svůj závěr argumentuje tím, že v daném případě totiž souhlas (není-li ve společenské smlouvě stanoven výslovně souhlas předchozí) není předpokladem platnosti, nýbrž účinnosti smlouvy o převodu obchodního podílu. Dále zdůrazňuje, že obchodní zákoník nevyžaduje souhlas k uzavření smlouvy o převodu obchodního podílu, ale souhlas k převodu obchodního podílu.

⁶⁸ Čech, P. K převodu obchodního podílu. Právní rádce, 2007, č. 11, s. 31-32.

⁶⁹ Nejvyšší soud ČR tak navázal na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1690/97, uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 1999, č. 9, že „naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, nemá jen ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde. Aktivně legitimována k žalobě na určení neplatnosti smlouvy je i osoba, která není účastníkem smlouvy, jestliže by vyhovění žalobě mohlo mít příznivý dopad na její právní postavení.“

⁷⁰ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 393; Bartošiková, M., Štenglová, I., op. cit. sub. 4, s. 74; Dvořák, T., op. cit. sub. 23, s. 114; Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1032.

Stejný pohled na danou problematiku zaujímá i judikatura. Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 24.4.2004, sp. zn. 29 Odo 414/2003 dovodil, že „...vyžaduje-li zákon k účinnosti právního úkonu souhlasu valné hromady, může být souhlas dán (nevyžaduje-li se předchozí souhlas), před i po uzavření smlouvy...“.⁷¹

Z výše uvedeného lze dovodit, že když je uzavřena smlouva o převodu obchodního podílu, pro jehož převod zákon nebo společenská smlouva stanoví souhlas valné hromady a valná hromada souhlas neudělí, taková smlouva o převodu bude platná, ale neúčinná.⁷² Stejný důsledek bude mít v dané situaci dle mého názoru také neprojednání udělení souhlasu valnou hromadou.

Důsledkem neúčinnosti smlouvy o převodu obchodního podílu je potom skutečnost, že strany jsou jí sice vázány, právo k obchodnímu podílu jejím prostřednictvím však nepřejde. Strany se mohou dohodnout na zániku smlouvy, ale v případě, kdy některá ze stran s ukončením nebude souhlasit, druhá se ocitne v patové situaci. Vše bych proto doporučila uzavírání smluv o převodu obchodního podílu s odkládací či rozvazovací podmínkou následného schválení převodu valnou hromadou, popř. sjednání možnosti odstoupení od smlouvy v případě, že souhlas valné hromady nebude dán.

V souvislosti s neudělením souhlasu valnou hromadou se v odborné literatuře objevují odlišné názory na použití ustanovení § 47 ObčZ, které určuje, že jestliže zákon stanoví, že ke smlouvě je třeba rozhodnutí příslušného orgánu, je smlouva účinná tímto rozhodnutím. Nebyl-li podán do tří let od uzavření smlouvy návrh na rozhodnutí, platí, že účastníci od smlouvy odstoupili. Zatímco I. Štenglová⁷³ podporuje extenzivní výklad tohoto ustanovení a jeho použití i pro oblast schvalování právních úkonů valnou hromadou či jiným orgánem společnosti, J. Pokorná⁷⁴ toto odmítá a zdůrazňuje, že daná úprava směřuje pouze k těm smlouvám, které byly schvalovány rozhodnutím příslušného státního orgánu, kterým ovšem valná hromada není. Později uvedený názor podporuje i občanskoprávní teorie,⁷⁵ která dané ustanovení považuje za obsoletní a za pozůstatek dřívějších právních poměrů. K tomuto názoru se přikláním i já, domnívám

⁷¹ Daný závěr byl dále potvrzen v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.2.2007, sp. zn. 29 Odo 1278/2005.

⁷² Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 392.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 541.

⁷⁵ Švestka, J., op. cit. sub. 7, s. 413 a násl.

se, že výklad I. Štenglové je příliš široký a je v rozporu s historickým a teleologickým výkladem daného ustanovení, i když připouštím, že z pohledu společníků je značně praktický.

V případě, kdy by společenská smlouva stanovila nutnost předchozího souhlasu valné hromady, takový souhlas by nebyl udělen a smlouva by byla přesto uzavřena, byla by smlouva o převodu obchodního podílu absolutně neplatná.

Byl-li souhlas s převodem obchodního podílu odepřen, nemůže být nahrazen rozhodnutím soudu, jelikož na něj není právní nárok.⁷⁶

Vyvstává také otázka, zda je nutné k rozhodnutí valné hromady předložit konkrétní smlouvu o převodu obchodního podílu, nebo zda stačí schválit pouze osobu nabyvatele a výši obchodního podílu, který na něj má být převeden.⁷⁷ Jsem toho názoru, že nikoliv, s výjimkou případů, kdy tak společenská smlouva výslovně stanoví.

Pokud jde o způsob rozhodování valné hromady, jedná se o postup podle ustanovení § 125 odst. 1 písm. n) ObchZ, a proto valná hromada rozhoduje v souladu s § 127 odst. 3 ObchZ prostou většinou hlasů přítomných společníků, pokud společenská smlouva nevyžaduje vyšší počet hlasů. Hlasování se účastní i společník, který hodlá obchodní podíl převést. Rozhodnutí valné hromady musí být pořízeno ve formě notářského zápisu v souladu s § 141 odst. 1 ObchZ.

2.4.1.1 Otázka souhlasu valné hromady společnosti, která má jednoho společníka

Právní teorie zastává názor, že v případě jednočlenných společností není důvod k tomu, aby společník v působnosti valné hromady uděloval sám sobě souhlas s převodem obchodního podílu.⁷⁸

Převrat nicméně způsobilo a předmětem mnoha diskuzí se stalo nedávné usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 282/2010, ze kterého tato povinnost vyplývá, i když její určení předmětem řízení přímo nebylo. Zabývalo se formou rozhodnutí v případě převodu uvolněného obchodního podílu společníka ve dvoučlenné společnosti. Ačkoliv rejstříkové soudy doposud požadovaly, aby takové rozhodnutí bylo přijímáno valnou hromadou, byť za účasti jediné osoby – zbylého

⁷⁶ Dvořák, T., op. cit. sub. 23, s. 114.

⁷⁷ Čech, P., op. cit. sub. 61, s. 19.

⁷⁸ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 393.

společníka,⁷⁹ Nejvyšší soud v předmětném případě rozhodl opačně. Stačí tak rozhodnutí zbylého společníka v působnosti valné hromady. K tomuto závěru dospěl teleologickým výkladem ustanovení § 120 odst. 2 ObchZ, kdy uzavřel, že na takovou společnost lze pro tyto účely pohlížet jako na jednočlennou. Pokud zbývající společník nabývá uvolněný obchodní podíl do svého majetku, musí tak podle § 113 odst. 5 ObchZ k takové dispozici dát souhlas. Dle Nejvyššího soudu postačí, projeví-li zbylý společník souhlas s takovým převodem uvolněného podílu v samotné smlouvě o jeho převodu, kterou bude tak jako tak uzavírat se společností. Nemusí tak rozhodovat o souhlasu jako jediný společník v rámci působnosti valné hromady společnosti. Věc má však háček. Rozhodnutí valné hromady (a tedy i jediného zbylého společníka) o tom, jak má společnost naložit s uvolněným podílem, vyžaduje k platnosti notářský zápis. K platnosti samotné smlouvy o převodu obchodního podílu však postačí jen úředně ověřené podpisy. Nejvyšší soud proto doplnil, že má-li mít v dané situaci souhlas společníka relevanci z hlediska požadavků obchodního zákoníku, je třeba, aby i smlouva o převodu obchodního podílu (ve které společník tento souhlas nepřímo projevuje) měla formu notářského zápisu. Podle Nejvyššího soudu tedy *„(r)ozhodnutí jediného společníka o převodu obchodního podílu podle § 113 odst. 5 věty druhé obch. zák. (...) lze přitom, je-li jediný společník účastníkem smlouvy o převodu obchodního podílu (...), vyjádřit přímo smlouvou o převodu obchodního podílu. Smlouva o převodu obchodního podílu, uzavřená ve formě notářského zápisu, jejímž účastníkem je sám jediný společník, zahrnuje i rozhodnutí (jediného společníka) o převodu obchodního podílu ve smyslu § 113 odst. 5 věta druhé obch. zák. (obdobně i jeho souhlas podle § 115 odst. 1 a odst. 2 obch. zák.), i když to není uvedeno výslovně.“*

Potíž je v tom, že Nejvyšší soud ČR výše uvedený závěr rozšířil i na souhlas podle § 115 odst. 1 a odst. 2 ObchZ. Jak jsem již uvedla v úvodu této podkapitoly, právní teorie je jednotná v tom, že takový souhlas není vzhledem k logice ustanovení potřeba nikdy. Některé rejstříkové soudy a notáři nicméně začali i tuto část rozhodnutí aplikovat a ovlivňovat tak tímto směrem soudobou právní praxi. Požadují souhlas

⁷⁹ Čech, P. Kolik společníků má společnost s ručením omezeným? Právní rádce, 2012, č. 2. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-54821140-kolik-spolecniku-ma-spolecnost-s-rucenim-omezenym> [cit. dne 1.3.2012.]

jediného společníka ve formě notářského zápisu, resp. smlouvu o převodu obchodního podílu v této formě.⁸⁰

I když se tento souhlas z hlediska právní teorie jeví jako naprosto nadbytečný, doporučila bych ho z důvodu právní jistoty vyhotovit. V opačném případě by hrozilo odmítnutí zápisu převodu obchodního podílu příslušným rejstříkovým soudem. Doufám ale, že se v blízké době od Nejvyššího soudu ČR dočkáme napravení této zmatečné situace. Pro úplnost lze dodat, že v souvislosti s daným rozhodnutím byla podána dne 25.7.2011 ústavní stížnost, sp. zn. I. ÚS 2152/2011.

2.4.2 Souhlas jiného orgánu

2.4.2.1 Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

V souladu s ustanovením § 21 odst. 6 a 7 zákona č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRTV“) může provozovatel rozhlasového a televizního vysílání převádět obchodní podíl ve společnosti provozovatele s licenci jen s předchozím souhlasem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání. Z toho vyplývá, že v případě nedodržení této podmínky bude daný převod absolutně neplatný. To potvrdil i Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 18.1.2005, sp. zn. 29 Odo 291/2004, publikovaného ve Sbírce pod č. 34/2005, a uzavřel, že *„(n)edostatek předchozího souhlasu Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání s uzavřením smlouvy o převodu obchodního podílu společnosti s ručením omezeným, která je provozovatelem rozhlasového vysílání (...), způsobuje neplatnost této smlouvy.“*

2.4.2.2 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Nutnost souhlasu s převodem obchodního podílu nalezneme také v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOHS“). Za spojení soutěžitelů (§ 12 odst. 3 písm. a) ZOHS, ke kterému je nutné povolení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“), se totiž podle ustanovení § 12 odst. 3 písm. c) ZOHS považuje také nabytí obchodního podílu ve společnosti, pokud jsou splněny podmínky § 13 ZOHS, tj. přesažení určitého podílu na trhu posuzovaného podle čistého obratu soutěžitelů. Dnem právní moci kladného rozhodnutí Úřadu nabývá smlouva o převodu obchodního podílu účinnosti.

⁸⁰ Tamtéž.

2.4.3 Souhlas druhého manžela

2.4.3.1 Obchodní podíl a společné jmění manželů

Charakteristika obchodního podílu jako jiné majetkové hodnoty, jenž je předmětem občanskoprávních vztahů, jej dle mého názoru předurčuje být v souladu s § 143 odst. 1 ObčZ předmětem společného jmění manželů (dále jen „SJM“).

Ustanovení § 143 odst. 2 ObčZ nicméně stanoví, že stane-li se za trvání manželství jeden z manželů společníkem obchodní společnosti, nezakládá nabytí tohoto podílu účast druhého manžela na této společnosti. V dané souvislosti vyvstala v právní teorii otázka, zda tedy obchodní podíl nabytý jedním z manželů za trvání manželství z prostředků tvořící SJM se stává součástí SJM či je výlučným majetkem tohoto manžela. Odpověď na ni nebyla jednotná,⁸¹ avšak řešení přinesl rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.6.2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004⁸² publikovaný ve Sbírce pod č. 68/2005, který uzavřel: „... *jestliže jeden z manželů za trvání manželství nabude z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek (hodnota takového podílu) ze zákona součástí společného jmění manželů.*“ Dále byla gramatickým a logickým výkladem ustanovení § 143 odst. 2 ObčZ dovozena toliko jeho funkce pro odlišení právního postavení manželů. Pouze manžel – společník má práva a povinnosti společníka společnosti. Majetková hodnota obchodního podílu však zůstává manželům společná. Proto je manžel – společník omezen v nakládání s obchodním podílem, pokud nejde o jeho obvyklou správu ve smyslu § 145 odst. 2 ObčZ, neboť stejnou měrou jako náleží jemu náleží i druhému manželu.

Z mého úhlu pohledu je tento závěr Nejvyššího soudu ČR zcela správný. Jeho argumentaci lze ještě doplnit o ochranu SJM před libovolným vyváděním prostředků. Za situace, kdy by obchodní podíl nebyl jeho součástí, mohl by jeden z manželů brát prostředky z tohoto jmění za účelem nabytí obchodního podílu, aniž by druhý manžel mohl ovlivňovat následnou dispozici s ním. Souhlasím s názorem I. Štenglové, že ani námitka relativní neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu uzavřené bez

⁸¹ Odmítavě se stavěl Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1027, souhlasně potom Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 387-388 a Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 536.

⁸² Shodně viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004, ze dne 31.1.2006, sp. zn. 22 Cdo 103/2005.

souhlasu druhého manžela (viz níže) není přesvědčivým argumentem pro odmítnutí koncepce obchodního podílu jako součásti SJM.⁸³

K jinému závěru bychom ale museli dospět v případě, kdy by oba manželé společně převzali vklad do základního kapitálu společnosti. Potom se na ně bude pohlížet jako na spolumajitele (viz kapitola 5.2.1).

S danou problematikou SJM vyvstává ještě zajímavá otázka, a sice zda je přípustné, aby smlouvu o převodu obchodního podílu náležejícího do SJM uzavřel manžel, který není společníkem. Domnívám se, že nikoliv. Taková smlouva by byla podle mého názoru absolutně neplatná v souladu s § 39 ObčZ, protože by ji uzavřela osoba, která s obchodním podílem není oprávněna nakládat. Osobou oprávněnou nakládat s obchodním podílem je toliko společník, i když je omezován souhlasem druhého manžela.

2.4.3.2 Náležitosti souhlasu a důsledky jeho absence

Podle ustanovení § 145 odst. 2 ObčZ je v případě nakládání s majetkem tvořící SJM, které nespadá pod jeho obvyklou správu, nutný souhlas obou manželů. U převodu obchodního podílu je tedy nutný souhlas druhého manžela, který není společníkem.

Pokud jde o formu souhlasu, platná právní úprava ji výslovně nestanoví. Lze proto dovodit, že může být udělen jak písemně, tak ústně, ba dokonce i konkludentně, z hlediska časového předem nebo i dodatečně.⁸⁴ Přesto bych v každém případě pro posílení právní jistoty účastníkům smlouvy doporučila udělení takového souhlasu v písemné formě, předem a také bych zvažila úřední ověření podpisu.

V případě absence souhlasu druhého manžela se v souladu s ustanovením § 40a ObčZ taková smlouva považuje za relativně neplatnou, tzn. je platná, pokud se druhý manžel, popř. jiná dotčená osoba nedovolá v promlčecí lhůtě její neplatnosti.

Bliže se k dané problematice vyjádřil Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 24.9.2003, sp. zn. 29 Odo 102/2003, kde uzavřel: „*Dovolání se relativní neplatnosti právního úkonu se uskutečňuje výslovným projevem, ze kterého je jasně patrná vůle osoby uplatňující neplatnost právního úkonu dovolat se její neplatnosti, tj. vůle, nebýt právním úkonem vázána.*“

⁸³ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 388.

⁸⁴ Chalupa, L. Hospodaření manželů se SJM mimo obvyklou správu. Právní rádce, 2003, č. 1, s. 15.

Právní teorie je jednotná v tom, že takové dovolání se může mít jak formu hmotněprávního úkonu doručeného účastníkům smlouvy, tak žaloby na určení neplatnosti smlouvy.⁸⁵ V souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.5.2004, sp. zn. 32 Odo 722/2003 musí taková žaloba „... vyjadřovat jak skutečnost, že jde o uplatnění relativní neplatnosti, tak i vadu právního úkonu, která v dané věci jeho relativní neplatnost způsobila.“ Pokud jde o věcnou a místní příslušnost soudu, příslušným je krajský soud podle sídla společnosti, jejíž obchodní podíl byl převáděn.⁸⁶

V případě úspěšného se dovolání relativní neplatnost zaniká smlouva o převodu obchodního podílu s účinky *ex tunc*.

2.4.4 Vliv souhlasu na platnost a účinnost smlouvy o převodu obchodního podílu

Pokud platná právní úprava nebo společenská smlouva nestanoví nutnost předchozího souhlasu s převodem obchodního podílu, smlouva o převodu obchodního podílu nabývá platnosti dnem, kdy ji převodce a nabyvatel uzavřou.

K převodu obchodního podílu z převodce na nabyvatele potom dochází účinností smlouvy o převodu obchodního podílu. Ta nastane udělením souhlasu s převodem valnou hromadou, popř. jiným orgánem, a to za podmínek stanovených platnou právní úpravou a společenskou smlouvou. Pokud takový souhlas ani jiné další předpoklady stanoveny nejsou, platnost a účinnost smlouvy o převodu obchodního podílu spadají v jeden okamžik.

2.4.5 Účinnost převodu obchodního podílu vůči společnosti

Od účinnosti smlouvy mezi smluvními stranami, jenž má za následek převod obchodního podílu, je třeba odlišovat účinnost převodu ve vztahu ke společnosti podle ustanovení § 115 odst. 4 ObchZ, která nastává dnem doručení účinné smlouvy společnosti. Teprve tímto okamžikem dochází ke změně v osobě společníka ve vztahu ke společnosti a nový majitel je oprávněn vykonávat práva s obchodním podílem spojená vlastním jménem.⁸⁷

Ze zákona se rovněž odpovídajícím způsobem mění společenská smlouva, resp. zakladatelská listina společnosti, aniž by o této změně bylo potřeba zvláštního

⁸⁵ Švestka, J., op. cit. sub. 7, s. 376.

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.3.2006, sp. zn. 29 Odo 1571/2005.

⁸⁷ Do té doby vykonává práva a povinnosti společníka bývalý majitel obchodního podílu, a to svým jménem na účet nového majitele. In Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1038-1039.

rozhodnutí společníků, popř. valné hromady.⁸⁸ Společnost ovšem musí provést zápis změny v společníka v seznamu společníků a podat bez zbytečného odkladu návrh na zápis příslušných změn do obchodního rejstříku.⁸⁹ Nelze opomenout ani vyhotovení úplného znění zakladatelského dokumentu obsahující změnu údajů v osobě společníka k založení do sbírky listin příslušného rejstříkového soudu.⁹⁰

Pokud jde o charakter zápisu změny společníka v obchodním rejstříku, má ze zákona deklaratorní povahu, kterou nelze měnit ani dohodou účastníku ve smlouvě o převodu obchodního podílu.⁹¹

2.5 FINANČNÍ ASISTENCE A PŘEVOD OBCHODNÍHO PODÍLU

V souvislosti s úhradou ceny za převod obchodního podílu vyvstává otázka, zda může společnost poskytnout nabyvateli peněžité plnění za účelem nabytí obchodního podílu v ní, tzv. finanční asistenci. Pozitivní právo ji vymezuje nejen jako poskytnutí peněžitých prostředků zálohou, půjčkou nebo úvěrem, ale i jiné peněžité plnění, anebo zajištění, pokud směřuje k účelu získání podílů ve společnosti.⁹²

Koncept finanční asistence byl do českého právního řádu zakotven transpozicí Druhé směrnice,⁹³ která ji v čl. 23 zakazovala. Ačkoliv se tato úprava směrnice vztahovala pouze na společnosti akciové, český zákonodárce ji vztáhnul i na společnosti s ručením omezeným.⁹⁴ Stejný nekompromisní postoj k ní zaujímala i judikatura. Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 1.3.2007, sp. zn. 29 Odo 641/2005, zabývající se dohodou mezi převodcem a nabyvatelem, kdy úplatu za převod obchodního podílu měla uhradit společnost samotná, konstatoval, že „... by se přičila zásadám, ze kterých vychází právní úprava společnosti s ručením omezeným, zejména axiomu majetkové autonomie společnosti s ručením omezeným, jenž se projevuje v důsledném oddělení majetku společnosti a jejích společníků. Tato zásada se promítla mj. v úpravě zákazu finanční asistence společnosti při nabývání vlastních obchodních podílů.“ Poté

⁸⁸ Shodně Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 392-393 a Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1039.

⁸⁹ Srov. § 118 ObchZ a § 32 odst. 3 ObchZ.

⁹⁰ Srov. § 141 odst. 4 ObchZ.

⁹¹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.5.2009, sp. zn. 29 Cdo 2751/2007.

⁹² Srov. 120a odst. 1 ObchZ.

⁹³ Druhá směrnice Rady 77/91/EHS o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření („Druhá směrnice“)

⁹⁴ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 408.

logickým výkladem *a minori ad maius* uzavřel, že za situace, kdy „... společnost nesmí poskytovat půjčky ani úvěry pro účely nabytí jejích obchodních podílů (...) tím méně lze připustit, aby (...) v jakékoliv formě (...) hradila úplatu za převod obchodního podílu na jejího společníka z vlastního majetku či na úkor tohoto majetku.“

Účinností novely obchodního zákoníku č. 285/2009 Sb. reflektující odstranění zákazu finanční asistence novelou Druhé směrnice (čl. 23 a 23a),⁹⁵ je finanční asistence za splnění zákonem stanovených podmínek připuštěna.

Neurčí-li společenská smlouva další podmínky, je v souladu s § 120a ObchZ finanční asistence povolena, pokud (i) je poskytnuta za podmínek obvyklých v obchodním styku;⁹⁶ (ii) nepřivede společnost bezprostředně úpadek; (iii) společnost nevykazuje neuhrazené ztráty; a (iv) jednatel vypracuje písemnou zprávu,⁹⁷ kde poskytnutí finanční asistence věcně zdůvodní, uvede podmínky jejího poskytnutí a vysvětlí, proč je její poskytnutí v zájmu společnosti. V tomto ohledu bych také zdůraznila nutnost jednatele jednat s péčí řádného hospodáře.

Před jednáním valné hromady, jež má rozhodnout o schválení finanční asistence podle § 125 odst. 1 písm. n) ObchZ, musí být zpráva jednatele uložena do sbírky listin, a to bez zbytečného odkladu po jejím vypracování. Na valné hromadě rozhodující o finanční asistenci stačí souhlas prosté většiny přítomných společníků podle § 127 odst. 3 ObchZ, nestanoví-li společenská smlouva jinak, a o rozhodnutí není třeba pořizovat notářský zápis.⁹⁸

Obchodní zákoník nikde nestanoví, že závěry jednatele ve zprávě jsou pro rozhodování valné hromady závazné. Za situace, kdy obchodní zákoník stanoví jen obligatorní náležitosti zprávy, se domnívám, že valná hromada může finanční asistenci schválit i přes negativní stanovisko jednatele vyjádřené ve zprávě. V této souvislosti se

⁹⁵ Provedenou směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/68/ES ze dne 6.9.2006.

⁹⁶ Rozumí se jimi zejména obvyklý obsah smluvních ujednání včetně výše úroku, splatnosti, sankcí, zajištění návratnosti a také skutečnost, že za poskytnutí zajištění by mělo být sjednáno přiměřené protiplnění. In: Dědič, J., Štenglová, I., Kříž, R., Čech, P.: *Akciové společnosti*. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 144.

⁹⁷ Má-li společnost více jednatelů, měli by vypracovat zprávu společnou, na jejímž obsahu by se měli shodnout, nejedná se totiž o akt obchodního vedení podle § 134 ObchZ in Dědič, J., Skálová, J., Hlaváč, J.: *Oceňování nepeněžitých vkladů a finanční asistence v novele obchodního zákoníku a účetní souvislosti* (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 309.

⁹⁸ Holejšovský, J.: *Valné hromady společností s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 39.

v odborné literatuře objevují názory, že usnesení valné hromady ve věci finanční asistence bude neplatné toliko z důvodu, pokud by zpráva jednatele zcela chyběla.⁹⁹

Pro úplnost je třeba zmínit, že společenská smlouva může poskytování finanční asistence zcela vyloučit.¹⁰⁰

2.6 USTANOVENÍ § 196A OBCHZ A PŘEVOD OBCHODNÍHO PODÍLU

V souvislosti s převodem obchodního podílu nelze opomenout ani tzv. opatření proti konfliktu zájmů upravené v § 196a ObchZ, které se na společnost s ručením omezeným použije prostřednictvím odkazu v § 135 odst. 2 ObchZ. Původ úpravy nalezneme ve Druhé směrnici, promítnuté do obchodního zákoníku značně extenzivně.¹⁰¹

V souladu s § 196a odst. 3 ObchZ platí, že pokud společnost nebo jí ovládaná osoba¹⁰² nabývá majetek (a tedy i obchodní podíl) od zakladatele, akcionáře (resp. společníka) nebo od osoby jednající s ním ve shodě¹⁰³ anebo od člena představenstva (resp. jednatele), dozorčí rady, prokuristy nebo jiné osoby, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít,¹⁰⁴ nebo osobami jim blízkými¹⁰⁵ nebo od osoby jí ovládané anebo od osoby, se kterou tvoří koncern,¹⁰⁶ za protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí nebo na ně úplatně převádí majetek této hodnoty, musí být hodnota tohoto majetku stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem.

Z daného ustanovení lze dovodit, že pokud by hodnota převáděného obchodního podílu nebyla stanovena na základě posudku znalce, byla by daná smlouva o převodu obchodního podílu absolutně neplatná pro rozpor se zákonem podle § 39 ObčZ. Takový závěr Nejvyšší soud ČR ve své rozhodovací praxi několikrát potvrdil.¹⁰⁷

⁹⁹ Dědič, J., Skálová, J., Hlaváč, J., op. cit. sub. 97, s. 309.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Pokud jde o dotčený okruh osob, převodů a časového hlediska.

¹⁰² Viz § 66a ObchZ.

¹⁰³ Viz § 66b ObchZ.

¹⁰⁴ Teorie dovozuje, že do této kategorie obecně patří likvidátor, zákonný i smluvní zmocněnec, členové výboru pro audit. In Čech, P.: Znalecká činnost a vnitřní obchodování ve společnostech s ručením omezeným a akciové společnosti. Auditor, 2011, č. 4, s. 26.

¹⁰⁵ Viz § 116 ObčZ. Nejvyšší soud dále uzavřel, že osobou blízkou může být i právnická osoba, viz rozsudky Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2009, sp. zn. 29 Odo 1807/2007 a ze dne 27. 1.2010, sp. zn. 29 Odo 4822/2008.

¹⁰⁶ Viz § 66a odst. 7 ObchZ.

¹⁰⁷ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.1.2001, sp. zn. 29 Cdo 2011/2000; rozsudek ze dne 12.12.2002, sp. zn. 29 Odo 696/2002; usnesení ze dne 25.6.2009, sp. zn. 29 Cdo 2020/2007; usnesení ze

Nejvyšší soud ČR také uzavřel, že tuto absolutní neplatnost nelze zhojit,¹⁰⁸ a to ani dodatečným vypracováním znaleckého posudku, bez ohledu na skutečnost, že hodnota určená znaleckým posudkem odpovídá hodnotě v převodní smlouvě.¹⁰⁹ Neplatnost nelze vyloučit ani v případě, byl-li nabyvatel v omylu ohledně právního posouzení věci, tzn. nevěděl, že je znalecké ocenění třeba.¹¹⁰

Náznak odklonu od ustálené judikatury můžeme sledovat v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.1.2011, sp. zn. 29 Cdo 3619/2009, publikovaném ve Sbírce pod č. 106/2011, kdy ve vztahu k odvolacímu soudu poznamenal, aby „...v případě, kdy dospěje k aplikaci § 196a odst. 3 ObchZ, se vypořádá s obranou dovolatelky, podle níž převod proběhl za tržní (obvyklou) cenu.“ Je však nutné podotknout, že právní názor odlišný od názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ale může v souladu s § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyslovit jedině velký senát.¹¹¹

K tomu došlo v rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.2.2012, sp. zn. 31 Cdo 3986/2009. Pokud jde o skutkový stav, mezi účastníky byla uzavřena kupní smlouva o prodeji nemovitostí za kupní cenu stanovenou pouze na základě ústního sdělení znalce, který předmětné nemovitosti prohlédl. Pravomocně byl tento znalec jmenován soudem až poté, co smlouva byla uzavřena a vlastnické právo k nemovitostem vloženo do katastru nemovitostí. Znalecký posudek poté obsahoval stejnou cenu, jaká byla sdělena ústně. Zanedlouho byl na majetek prodávajícího prohlášen konkurs a konkursní správce podle ustálené praxe dané nemovitosti zapsal do konkursní podstaty, protože vycházel z neplatnosti kupní smlouvy pro rozpor s § 196a odst. 3 ObchZ. Nejvyšší soud ale v daném případě zdůraznil, že účelem ustanovení § 196a ObchZ je primárně ochrana společnosti, které lze dosáhnout i způsobem jiným, než striktně stanoveným zákonem. Doslova uzavřel: „... byla-li ve smlouvě o převodu majetku podléhající ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ sjednána tržní (v daném místě a čase obvyklá) cena, popř. cena pro společnost výhodnější, není tato smlouva neplatná

dne 30.7.2009, sp. zn. 29 Cdo 2769/2007; rozsudek ze dne 24.2.2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008; rozsudek ze dne 29.5.2007, sp. zn. 32 Odo 613/2005; usnesení ze dne 10.9.2008, sp. zn. 29 Cdo 3300/2008, či usnesení ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 Cdo 2319/2009.

¹⁰⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.10.1999, sp. zn. 22 Cdo 910/98, kde konstatoval: „Platné právo neumožňuje zpětné zhojení vad právních úkonů absolutně neplatných (konvalidaci).“

¹⁰⁹ Viz např. usnesení ze dne 10.9.2008, sp. zn. 29 Cdo 3300/2008, či usnesení ze dne 23.6.2010, sp. zn. 23 Cdo 4836/2009.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2020/2007.

¹¹¹ Čech, P., op. cit. sub. 104, s. 29.

jen proto, že tato cena nebyla stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem.“

Vyvstává tedy otázka, zda v případech, kdy jsou si smluvní strany (spravedlivou) cenou převáděného obchodního podílu jisté, je nutné znalecký posudek vůbec vyhotovovat. S přihlédnutím k výše uvedenému rozhodnutí jsem toho názoru, že je to žádoucí, nikoliv však bezpodmínečné. Souhlasím s názorem P. Čecha, že vysoká míra jistoty o platnosti smlouvy je možná pouze na základě posudku znalce jmenovaného soudem, který existuje v době uzavření smlouvy.¹¹² Navíc se domnívám, že v případě sporu o platnost takové smlouvy bude nutné znalecký posudek stejně dodatečně vyhotovit. Další nejistota může potom pramenit ze skutečnosti, že nikde není stanoveno, jaká odchylka (pokud vůbec nějaká) může být mezi cenou převodu a cenou určenou dodatečným znaleckým posudkem.

Ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ dále stanoví, že pokud k nabytí dochází od 3 let od vzniku společnosti, musí jej schválit valná hromada. Zastávám názor, že tento souhlas (předchozí nebo následný) je nutný i v případech, kdy převod obchodního podílu souhlasem valné hromady podmíněn není.

2.7 ŘETĚZENÍ SPOLEČNOSTÍ S RUČENÍM OMEZENÝM A PŘEVOD OBCHODNÍHO PODÍLU

Z dikce ustanovení § 105 odst. 2 ObchZ vyplývá významná zásada,¹¹³ která nesmí být při převodu obchodního podílu opominuta, a sice že společnost s ručením omezeným s jediným společníkem nemůže být jediným společníkem jiné společnosti s ručením omezeným. Důsledkem porušení této zásady je absolutní neplatnost dané smlouvy o převodu obchodního podílu podle § 39 ObčZ.¹¹⁴

Tento zákaz platí nejenom pro společnosti české, ale i zahraniční.¹¹⁵ Možné nejasnosti vyvolané otázkou, které zahraniční společnosti lze považovat za společnosti

¹¹² Čech, P.: Nejvyšší soud: smlouva se spřízněnou osobou může být platná i bez znaleckého posudku. Právní rádce, 2012, č. 2. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-54821060-nejvyssi-soud-smlouva-se-sprizenou-osobou-muze-byt-platna-i-bez-znaleckeho-posudku> [cit. dne 5.3.2012]

¹¹³ Do obchodního zákoníku implementovaná na základě čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice Rady 89/667/EHS (zrušena směrnicí Evropského Parlamentu a Rady 2009/102/ES v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem, kde upraveno tamtéž) (dále jen „Dvanáctá směrnice“).

¹¹⁴ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 359.

¹¹⁵ Právě otázka působnosti i na zahraniční společnosti se v minulosti stala předmětem intenzivní debaty v odborné literatuře, viz Dědič, J., Čech, P.: Znovu k zákazu řetězení společností s ručením omezeným,

s ručením omezeným ve smyslu českého práva vyřešila pro státy Evropské unie příloha č. 1 Dvanácté směrnice obsahující výčet společností, na které se výslovně vztahuje. Pokud jde o společnosti z nečlenských států, je nutno vycházet z konkrétních charakteristických znaků dané společnosti.¹¹⁶

Účelem ustanovení má být především zamezení vytváření nepřehledných seskupení ke škodě věřitelů společnosti a v minulosti také zakládání společností, kdy vkladem do každé další zakládané společnosti byl obchodní podíl ve společnosti předchozí (dnes tomu zpravidla brání § 59 odst. 2 ObchZ).¹¹⁷

2.8 PŘEDPOKLADY PŘEVODU PODÍLU A ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Převod (obchodního) podílu je na rozdíl od obchodního zákoníku, kde je upraven v oddíle týkajícího se práv a povinností společníka, v zákoně o obchodních korporacích upraven v díle zaměřeném na zánik účasti společníka ve společnosti. Domnívám se, že zákonodárce zvolil danou systematiku z důvodu, že k zániku účasti společníka ve společnosti v souvislosti s převodem tohoto podílu nedochází v pouze v důsledku účinnosti smlouvy o převodu vůči společnosti, nýbrž i za splnění jiných zákonem upravených podmínek, s převodem souvisejících, které budou rovněž předmětem této kapitoly.

Pokud jde o převod podílu na jiného společníka, ze zákona již není požadován souhlas valné hromady. Ustanovení § 207 odst. 1 ZOK bez dalšího stanoví, že každý společník může svůj podíl převést na jiného společníka. Úprava je ovšem dispozitivní, proto společenská smlouva může v souladu s § 207 odst. 2 ZOK podmínit tento převod souhlasem některého orgánu společnosti. V případě, že tak učiní a daný orgán souhlas s převodem neudělí do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy, nastávají tytéž účinky, jako při odstoupení od smlouvy (tj. v souladu s § 2004 odst. 1 NObčZ smlouva zaniká *ex tunc*), ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak. Lze tedy dovodit, že společenská smlouva může důsledky nesouhlasu zmírnit. V souladu s § 207 odst. 2 ZOK však smlouva o převodu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen. Za této situace

Právní rozhledy, 2005, č. 20, s. 747 a násl.; Rychlý, T.: Zákaz řetězení společností s ručením omezeným a (extra)teritoriální působnost obchodního zákoníku. Právní rozhledy, 2005, č. 6, s. 211 a násl. a Dobeš, P.: Rozhodně ne naposledy k otázce přeshraničního řetězení s.r.o. Právní rozhledy, 2008, č. 23, s. 862 a násl.

¹¹⁶ Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 960.

¹¹⁷ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 359.

tak nevidím v mírnější úpravě důsledků nesouhlasu ve společenské smlouvě pro smluvní strany žádnou výhodu, protože smlouva o převodu by zavazovala toliko je a nezpůsobila by zamýšlené právní následky v podobě změny v osobě společníka společnosti. Doporučila bych tak smluvním stranám reflektovat tuto skutečnost ve smlouvě o převodu a sjednat pro tuto situaci možnost odstoupení od smlouvy či smlouvy uzavřít smlouvu s odkládací nebo rozvazovací podmínkou (viz kapitola 2.4.1). Pro případ, že orgán společnosti je nečinný či neudělí souhlas bez udání důvodu, má společník v souladu s § 207 odst. 3 ZOK a přiměřeným použitím § 164 ZOK právo ze společnosti vystoupit. Toto právo však musí uplatnit v měsíční prekluzivní lhůtě, a to od zániku smlouvy o převodu. Ustanovení „od zániku smlouvy“ se mi jeví poněkud problematické, protože smlouva v tomto případě zaniká *ex tunc*. V případě, kdy by tedy souhlas nebyl bez důvodu dán po uplynutí více než jednoho měsíce ode dne uzavření smlouvy, společník by už nemohl úspěšně vystoupit. Nehledě na skutečnost, že tento výklad znemožňuje vystoupení z důvodu nečinnosti orgánu po uplynutí 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy. Teleologickým výkladem tak docházím k závěru, že běh měsíční prekluzivní lhůty by měl začít ode dne bezdůvodného rozhodnutí daného orgánu, resp. uplynutí 6 měsíců od uzavření smlouvy při jeho nečinnosti. V souladu s § 164 ZOK tak musí společník kumulativně splnit následující: (i) vystoupení společnosti písemně oznámit a (ii) vystoupit toliko ve vztahu k podílům, které byly předmětem převodu a k nimž byla splněna vkladová povinnost. Vystoupení společníka je potom účinné posledním dnem měsíce, ve kterém došlo písemné oznámení o vystoupení společnosti. Zákon o obchodních korporacích tak dle mého názoru velmi prakticky řeší situaci, kdy podle obchodního zákoníku nezbývá nic jiného, než být ve společnosti „uzamčen“ nebo podat návrh na zrušení účasti ve společnosti soudem. V případě, že by však společník podle současné úpravy u soudu neuspěl, byl by nucen zůstat ve společnosti i „proti své vůli“.¹¹⁸

Co se týče možnosti převodu podílu na třetí osobu, je nově dána přímo ze zákona. Ustanovení § 208 odst. 1 ZOK stanoví, že společník může převést podíl na osobu, která není společníkem, jen se souhlasem valné hromady, neurčí-li společenská smlouva jinak. Komparací se stávající úpravou dojdeme k závěru, že nová úprava je stejná jako pro případ převodu na společníka podle § 115 odst. 1 ObchZ. Co do variability úpravy

¹¹⁸ Hejda, J., op. cit. sub. 37, s. 76.

souhlasu s převodem a převodu jako takového tak odkazují na kapitolu 2.2.1. Pokud valná hromada podle § 208 odst. 2 ZOK souhlas do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy neudělí, smlouva opět zaniká s účinky *ex tunc*. Možnost výše uvedeného vystoupení dána není.

Pokud se však vícečlenná společnost stane v průběhu své existence jednočlennou, v souladu s § 14 ZOK se k ujednáním společenské smlouvy omezujícím převoditelnost nepřihlíží.

S přihlédnutím k výše uvedenému dojdeme k závěru, že nová úprava převodu podílu nadále podporuje charakteristiku společnosti s ručením omezeným jako uzavřené společnosti, kdy převod podílu na třetí osobu je ze zákona podroben vyšší míře omezení než při převodu na společníka společnosti.¹¹⁹

Pokud jde o časovou souslednost uzavření smlouvy a souhlasu valné hromady, resp. jiného orgánu společnosti, ani zákon o obchodních korporacích nestanoví výslovně souhlas předchozí, jsem toho názoru, že může být nadále jak předchozí, tak i následný.

Ani úprava účinnosti smlouvy o převodu obchodního podílu se nemění. V souladu s § 209 odst. 2 ZOK je převod podílu účinný doručením účinné smlouvy o převodu podílu s úředně ověřenými podpisy společnosti. V případě, že je podíl reprezentován kmenovým listem, převádí se rubopisem a k účinnosti převodu se podle § 210 odst. 2 ZOK vyžaduje oznámení změny osoby společníka a předložení kmenového listu společnosti.

Úprava finanční asistence je v zásadě podobná úpravě v § 120a ObchZ. Společnost ji může v souladu s § 200 odst. 1 ZOK poskytnout (i) za spravedlivých podmínek a (ii) pokud jednatel vypracuje hodnotící zprávu, jejíž náležitosti jsou stejné jako v § 120a odst. 1 ObchZ. Zatímco však obchodní zákoník požaduje její uložení do sbírky listin před konáním valné hromady, která o poskytnutí finanční asistence rozhoduje, zákon o obchodních korporacích vyžaduje její uložení až po schválení valnou hromadou. Nově je také výslovně upraveno, že její poskytnutí musí být v souladu se zájmy společnosti, z úpravy v obchodním zákoníku to můžeme pouze dovozovat.

¹¹⁹ Hejda, J., op. cit. sub. 37, s. 76.

Široká koncepce současného § 196a ObchZ není recipována a úprava v zákoně o obchodních korporacích se striktně drží ustanovení Druhé směrnice. Ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným již dále nebude existovat povinnost jmenovat znalce při převodech mezi spřízněnými osobami, která je nahrazena zpřísněním pravidel pro střet zájmů a vyvádění majetku z korporace.¹²⁰

Zákon o obchodních korporacích také ruší zákaz řetězení obsažený nyní v § 105 odst. 2 ObchZ s cílem odblokovat možnost vnitřní stratifikace podnikání.¹²¹ Nová úprava tak ponechává na zvážení věřitelům, zda v případě kontraktace s řetězenými společnostmi budou z toho důvodu požadovat vyšší míru zajištění či osobní garance společníků.

2.9 PŘEDPOKLADY PŘEVODU PODÍLU A NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Stejně jako podle současné úpravy, ani podle nového občanského zákoníku nelze v souvislosti s převodem podílu opomenout souhlas druhého manžela. Ustanovení § 709 odst. 3 NObčZ stanoví, že součástí SJM je také podíl manžela v obchodní společnosti, stal-li se v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti a nenabyl-li ho do výlučného vlastnictví podle § 709 odst. 1 NObčZ. Komparací s § 143 odst. 2 ObchZ je nová úprava bezpochyby vhodnější, protože výslovně stanoví to, co judikatura ze současné úpravy dlouho dovozovala (srov. kapitolu 2.4.3.1). Ustanovení § 714 odst. 1 NObčZ, stejně jako § 145 odst. 2 ObčZ, stanoví, že v případě nakládání s prostředky SJM mimo obvyklou správu jedním z manželů je potřeba souhlasu druhého manžela. Navíc, pokud by druhý manžel udělení souhlasu bez vážného důvodu či v rozporu se zájmem manželů, rodiny či rodinné domácnosti odepřel, popř. by udělení nebyl schopen, může tento souhlas nahradit rozhodnutí soudu. V případě neudělení souhlasu manželem se tento může dovolat neplatnosti takového úkonu druhého manžela podle § 714 odst. 2 NObčZ. Pokud jde o druh neplatnosti, nový občanský zákoník opouští taxativní výčet relativní neplatnosti podle § 40a ObčZ a staví ji na obecných kritériích. Lze tedy dovodit, že se jedná o neplatnost relativní podle § 580 odst. 1 NObčZ ve spojení s § 586 odst. 1 NObčZ a nutno se jí dovolat v promlčecí době podle § 629 odst. 1 NObčZ.

¹²⁰ Srov. např. § 54, § 55 a § 61 ZOK.

¹²¹ Havel, B., op. cit. sub. 41, s. 352.

V rámci obecné úpravy obchodních korporací v novém občanském zákoníku (§ 210 až § 213) je nově výslovně upravena povinnost loajality, dosud odvozovaná toliko z judikatury a literatury (viz kapitola 3.3). Podle § 212 odst. 1 NObčZ se přijetím členství v korporaci její člen zavazuje vůči ní chovat čestně a zachovávat její vnitřní řád. Korporace na druhou stranu nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva a oprávněné zájmy.

3. INSTITUTY S PŘEVODEM OBCHODNÍHO PODÍLU SOUVISEJÍCÍ

3.1 OTÁZKA NABYTÍ OBCHODNÍHO PODÍLU OD NEVLASTNÍKA

Pozitivní právo umožňuje nabytí zboží, resp. akcií, od nevlastníka v souladu s ustanovením § 446 ObchZ, resp. § 20 ZoCP, a to za předpokladu dobré víry nabyvatele. Možnost analogického nabytí obchodního podílu od nevlastníka Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 23.9.2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008, publikovaném ve Sbírce pod č. 67/2009 jednoznačně odmítl, jelikož „(p)rávní úprava nabytí od nevlastníka (...) představuje výjimku z obecné právní zásady, podle níž nikdo nemůže převést na druhého více práv, než má sám. Z povahy výjimky pak plyne, že ustanovení o výjimce nelze vykládat rozšiřujícím způsobem a lze je aplikovat pouze v případech, pro něž byla výjimka konstruována.“

K výše uvedené problematice se opakovaně vyjádřil i Ústavní soud ČR,¹²² a to se stejným závěrem. Zdůraznil, že daná ustanovení je třeba vykládat způsobem, aby „... byla šetřena podstata vlastnického práva a aby takové omezení nebylo zneužíváno k jiným účelům, resp. aby takové zneužívání nebylo ze strany soudu přijatým výkladem tolerováno či aprobováno.“

Lze tedy dovodit, že analogická aplikace ustanovení na situace, pro něž nebylo přímo určeno, by byla v rozporu s jeho povahou a účelem. Nelze ovšem opomenout skutečnost, že za daných okolností je stále možnost obchodní podíl vydržet (viz kapitola 1.1).

Nový občanský zákoník upravuje problematiku „nabytí vlastnického práva od neoprávněného“ v § 1109 až § 1113. Po bližší analýze předmětných ustanovení a důvodové zprávy k nim, se přikláním k názoru, že obchodní podíl nebude možné i nadále takto nabýt, a to z důvodu šetření podstaty tohoto práva.¹²³

3.2 RUČENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Obchodní zákoník upravuje v § 115 odst. 3 zákonné ručení převodce za závazky, které byly spojeny s převáděným obchodním podílem a přešly na nabyvatele. Nejčastěji

¹²² V nálezech ze dne 28.8.2001, sp. zn. IV. ÚS 112/01, ze dne 26.8.2003, sp. zn. I. ÚS 437/02 či ze dne 13.6.2006, sp. zn. Pl. ÚS 75/04.

¹²³ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0> [cit. dne 10.3.2012].

se bude jednat o nesplněnou vkladovou či příplatkovou povinnost.¹²⁴ Na ručení převodce se přiměřeně použijí ustanovení § 303 a násl. ObchZ.¹²⁵ Pokud jde o rozsah závazků, rozhodným dnem pro jejich určení je den, kdy došlo ke změně majitele obchodního podílu, tj. den doručení účinné smlouvy o převodu obchodního podílu společnosti. Na závazky vzniklé po tomto datu se ručení převodce v žádném případě nevztahuje.

I podle zákona o obchodních korporacích ručí převodce společnosti za dluhy, které byly s podílem na nabyvatele převedeny (§ 209 odst. 1 věta druhá ZOK), může jimi být v souladu s § 26 ZOK také vkladová povinnost. Na ručení převodce se přiměřeně použijí ustanovení § 2018 a násl. NObčZ.

¹²⁴ Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 544.

¹²⁵ Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1036.

4. SMLOUVA O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

4.1 OBECNÉ VYMEZENÍ SMLOUVY O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Smlouva o převodu obchodního podílu je právním titulem, na jehož základě se obchodní podíl převádí. Je samostatným smluvním typem upraveným v § 115 odst. 3 ObchZ, prostřednictvím kterého lze obchodní podíl převést jak úplatně, tak bezúplatně, za účelem zajištění závazku či dokonce směnít.^{126, 127}

Vzhledem ke skutečnosti, že účinností smlouvy dochází k přechodu obchodního podílu z převodce na nabyvatele, označujeme ji za smlouvu s translačními účinky.¹²⁸

V souladu s § 261 odst. 3 písm. a) ObchZ je smlouva o převodu obchodního podílu absolutním obchodem, řídí se tedy obecnými ustanoveními obchodního zákoníku o obchodních závazkových vztazích (§ 261 až § 408 ObchZ).¹²⁹ Protože však obchodní zákoník neobsahuje komplexní úpravu těchto vztahů, použijí se v oblastech, které jím nejsou upraveny, popř. jsou upraveny jen částečně ustanovení práva občanského (§ 1 odst. 2 ObchZ), zejména úprava právních úkonů a uzavírání smluv v občanském zákoníku.¹³⁰ Nelze-li některé otázky řešit ani tak, pak se posoudí podle obchodních zvyklostí a není-li ani jich, podle zásad, na kterých stojí obchodní zákoník (např. rovného postavení stran, poctivého obchodního styku nebo smluvní volnosti).¹³¹

Odborné komentáře shodně stanoví, že kvůli speciální úpravě § 115 ObchZ se pro převod obchodního podílu nepoužijí smluvní typy upravené v občanském zákoníku.¹³² Dále také, že není možné aplikovat úpravu § 409 a násl. ObchZ o kupní smlouvě, protože se vztahuje jen na převod věcí movitých, zatímco obchodní podíl je jinou majetkovou hodnotou.¹³³

Nicméně část právní teorie a judikatura zaujala názor odlišný. S tím nelze jinak než souhlasit, protože za situace, kdy je úprava převodu obchodního podílu velice

¹²⁶ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 391.

¹²⁷ V usnesení ze dne 20.12.2005, sp. zn. 7 Cmo 519/2005 Vrchní soud v Praze uzavřel, že směna obchodních podílů je jen jedním z typů jejich převodu, pokud jde o směnnou smlouvu musí být splněny stejné náležitosti jako u smlouvy o převodu.

¹²⁸ Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1034.

¹²⁹ Ovšem s výjimkou ustanovení § 267 odst. 1 ObchZ in Štenglová, I., op. cit. sub. 2, s. 391.

¹³⁰ Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 540.

¹³¹ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 391.

¹³² Tamtéž; Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 540.

¹³³ Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 540; Bartošíková, M., Štenglová, I., op. cit. sub. 4, s. 72-73.

strohá, je použití takové podpůrné úpravy žádoucí, ba v některých případech dokonce nezbytné.

Jednoznačně se s touto problematikou vypořádal Vrchní soud v usnesení ze dne 20.12.2005, sp. zn. 7 Cmo 519/2005, kde konstatoval, že „(v) *případě úplatného převodu (...) jde fakticky o jeho koupi, přičemž na tu se vedle § 115 ObchZ vztahují rovněž i § 409-470 ObchZ. Jde-li o bezplatný převod, pak se na takovou smlouvu vztahují vedle § 115 ObchZ i § 628-630 ObčZ.*“ Nutno zdůraznit, že tato přímá aplikace úpravy kupní smlouvy nemá oporu v judikatuře Nejvyššího soudu ČR ani v teorii. Je to logické, protože jinak by smlouva o převodu obchodního podílu nemusela obsahovat jeho cenu, ale pouze určení, zda se jedná o převod úplatný či bezúplatný, a cena obchodního podílu by se určila v souladu § 448 odst. 2 ObchZ jako obvyklá cena zboží, resp. zboží srovnatelného.¹³⁴ Na druhou stranu jsem ovšem přesvědčena, že dané rozhodnutí, co do připuštění aplikace úpravy kupní a darovací smlouvy, značí směřování judikatury správným směrem.

Je tedy rozhodně správné se ztotožnit se závěry Nejvyššího soudu ČR v rozsudku ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 29 Odo 266/2005, publikovaném ve Sbírce pod č. 9/2008, o bezúplatném převodu práv a povinností v bytovém družstvu, které lze ovšem vztáhnout i na převod obchodního podílu.¹³⁵ „*Obchodní zákoník (...) otázku, zda majetková hodnota, kterou určitá osoba nabyla (...) může být převodci za stanovených podmínek navrácena, neřeší (...) proto může a má být na takový vztah uplatněna (...) úprava obsažená v předpisech práva občanského (...) je namíste především analogická aplikace ustanovení § 630 ObčZ, upravujícího možnost vrácení daru.*“

Analogická aplikace úpravy kupní, resp. darovací smlouvy, byla potvrzena v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 Cdo 5452/2008, zabývajícím se odpovědností za vady obchodního podílu. Nejvyšší soud ČR zde došel k závěru, že v rozsahu vyplývajícím z ustanovení § 13 odst. 1 ZoCP upravujícím úplatný převod akcií je možné právní úpravu odpovědnosti za vady z kupní smlouvy podle obchodního zákoníku aplikovat analogicky i na obchodní podíl (bližší viz kapitola 4.4.1).

V souladu s výše uvedeným lze uzavřít, že aplikace úpravy kupní smlouvy v obchodním zákoníku a darovací smlouvy v občanském zákoníku na převod

¹³⁴ Čech, P. K některým úskalím převodu obchodního podílu II. Právní rádce, 2007, č. 6, s. 23-29.

¹³⁵ Tamtéž.

obchodního podílu, je toliko analogická (tzn. z hlediska právní teorie nejbližší) a selektivní (tzn. použití pouze vybraných ustanovení).¹³⁶

4.2 FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI SMLOUVY O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Pokud jde o formální náležitosti smlouvy o převodu obchodního podílu, obchodní zákoník v § 115 odst. 3 stanoví, že musí mít písemnou formu a podpisy musí být úředně ověřeny.¹³⁷

Nedodržení těchto náležitostí způsobuje absolutní neplatnost smlouvy.

4.2.1 Písemná forma

Požadavek písemné formy se vztahuje na celou smlouvu, nelze tudíž sjednat v písemné smlouvě pouze část podmínek a zbytek dojednat ústně.¹³⁸

Pokud je smlouva uzavírána zmocněnci na základě plné moci, v souladu s § 31 odst. 4 ObčZ platí, že i tato plná moc musí mít písemnou formu.

Judikatura dále dovodila, že projevy vůle stran smlouvy nemusí být na téže listině (viz kapitola 3.3.1).

4.2.2 Úředně ověřený podpis

Obchodní zákoník výslovně předepisuje úřední ověření podpisů na smlouvě o převodu obchodního podílu. Co ovšem neřeší, je nutnost podpisu zmocnitele na plné moci udělené k uzavření takové smlouvy.¹³⁹ Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 23.5.2007, sp. zn. 29 Odo 894/2006 teleologickým a logickým výkladem smlouvy o převodu dovodil, že i tento podpis musí být úředně ověřen, protože „*účelem úředního*

¹³⁶ Čech, P., op. cit. sub. 134, s. 24.

¹³⁷ Úřední ověření podpisu lze zajistit u notáře (§ 72 odst. 1 písm. b) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů), advokáta (§ 25a ZoA), obecních a krajských úřadů (§ 3, § 4 a § 5 zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou o ověřování pravosti podpisu, ve znění pozdějších předpisů), konzulárních úřadů a diplomatických misí České republiky (čl. 3 a čl. 5 písm. f) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích) nebo velitele lodi (§ 35 odst. 1 zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů). Pokud je smlouva podepsána v cizině, její ověření se uznává bez dalšího, pokud má stát, ve kterém byla smlouva podepsána, uzavřenou s Českou republikou tzv. smlouvu o právní pomoci. Pokud nemá, je nutno zkoumat, zda je daný stát smluvní stranou tzv. Haagské úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin („Úmluva“). Ta umožňuje zjednodušení procesu cestou tzv. apostily mající totožnou podobu pro všechny smluvní státy. V případě, že nikoliv, uplatní se tzv. superlegalizace podle zákona č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. Přehled smluv o právní pomoci a smluvních stran Úmluvy je dostupný na <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=5096&d=9064>.

¹³⁸ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 393.

¹³⁹ Obchodní zákoník sice neřeší ani možnost podpisu smlouvy o převodu obchodního podílu na základě plné moci, tu ovšem můžeme dovodit z obecné úpravy zmocnění v § 31 ObčZ.

ověření podpisů (...) je zvýšení právní jistoty (...) o tom, že smlouvu uzavírá osoba, která je (...) majitelem obchodního podílu. Nebylo by ostatně logické, požadovat, aby zmocněnec nechal ověřit svůj podpis na smlouvě o převodu obchodního podílu a tím postavil najisto, že je skutečně osobou, které svědčí udělená plná moc, aniž by bylo najisto postaveno, že osoba, která plnou moc podepsala, je osobou oprávněnou takovou plnou moc udělit.“ S tímto závěrem nelze jinak než souhlasit, přičemž argumentaci můžeme podpořit i ochranou smluvních stran před ukvapeným jednáním, protože doba pro vyhledání úředního ověřovatele vytváří prostor pro opětovné zvážení uzavření smlouvy, a dále znemožněním antedatace smlouvy.¹⁴⁰

V teorii také vyvstala otázka, zda úředně ověřené podpisy musí být i na přílohách smlouvy, které obsahují podstatné náležitosti smlouvy o převodu obchodního podílu (např. cenu nebo její určení).¹⁴¹ Ztotožňuji se s názorem, že nikoliv. Jednak z důvodu přemíry formalismu, kdy v praxi není příliš obvyklé, aby smluvní strany podepisovaly jednotlivé přílohy vůbec a také skutečnosti, kdy z hlediska struktury smlouvy podpisy smluvních stran předcházejí přílohy. Ke shodnému závěru došel Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 29.11.2001 sp. zn. 29 Cdo 1422/99, kde konstatoval: „*Zákon neukládá účastníkům písemně uzavřené smlouvy, která co do svého předmětu odkazuje na přílohy, aby tyto přílohy byly smluvními stranami podepsány, a s absencí podpisů smluvních stran na přílohách neplatnost těchto smluv nespojuje.*“ Dále nelze opomenout ani výše uvedenou argumentaci Nejvyššího soudu ČR, který uzavřel, že účelem úředního ověřování podpisů je identifikace účastníků smlouvy. Ta je však dle mého názoru splněna již podpisem smlouvy samotné.

Judikatura¹⁴² i právní teorie¹⁴³ se navíc shodly na principu, že není podstatné, kde jsou na smlouvě samotné umístěny podpisy smluvních stran, protože i text pod jejich podpisem reprezentuje relevantní projev jejich vůle a je třeba dát přednost vážně míněnému a obsahově nezávadnému projevu vůle před bezúčelnými formalitami. Z toho vyplývá, že součástí smlouvy jsou i listiny, které jsou v rámci textu smlouvy označené za její součást, i když nejsou podepsány. Argumentovat lze i základním

¹⁴⁰ Čech, P., op. cit. sub. 68, s. 30.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.4.2005, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004, uveřejněné ve Sbírce pod č. 25/2006.

¹⁴³ Eliáš, K.: Právní úkony na soukromých listinách se zvláštním zřetelem k jejich podepisování. Ad Notam 1996, č. 3, s. 58-59.

principem výkladu smluv, tj. prioritou výkladu, který nezakládá neplatnost smlouvy, před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá. Pokud jsou možné oba výklady, je tak vyjádřen a podporován princip autonomie smluvních stran.¹⁴⁴

Lze tedy uzavřít argumentaci *a minori ad maius*, není-li potřeba běžného podpisu, není potřeba ani podpisu úředně ověřeného.

4.3 PODSTATNÉ NÁLEŽITOSTI SMLOUVY O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Obchodní zákoník předepisuje jedinou obsahovou náležitost smlouvy o převodu obchodního podílu. V § 115 odst. 3 ObchZ stanoví, že nabyvatel, který není společníkem společnosti, musí ve smlouvě prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě, popř. ke stanovám společnosti.

Dále lze ovšem dovodit, že smlouva musí splňovat obecné náležitosti kladené na právní úkony podle § 37 ObčZ, tedy být učiněna svobodně, vážně, určitě a srozumitelně. Musí obsahovat označení smluvních stran a obchodního podílu, který je předmětem převodu.

Další podstatnou náležitost dovodila judikatura – smlouva musí stanovit, zda k převodu obchodního podílu dochází bezúplatně, nebo úplatně. Součástí úplatné smlouvy musí být i stanovení výše úplaty (viz kapitola 3.3.1).

Nedodržení výše uvedených náležitostí způsobuje absolutní neplatnost smlouvy o převodu obchodního podílu.

4.3.1 Stanovení úplatnosti či bezúplatnosti

Jednou z podstatných náležitostí smlouvy je stanovení, zda se obchodní podíl převádí úplatně či bezúplatně. Tento požadavek byl dovozen již v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.10.1998, sp. zn. 1 Odon 110/97:¹⁴⁵ „*Aby byla smlouva určitým právním úkonem, musí být z jejího obsahu zjistitelné, zda úmysl směřoval k uzavření smlouvy o úplatném nebo bezúplatném převodu. Pokud to zjistit nelze, je smlouva neurčitá¹⁴⁶ a absolutně neplatná podle § 37 odst. 1 ObčZ.*“

¹⁴⁴ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I.ÚS 625/03.

¹⁴⁵ Stejný závěr vyslovil Nejvyšší soud i v usnesení z 20.6.2000, sp. zn. 32 Cdo 97/2000.

¹⁴⁶ V souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.7.1996, sp. zn. 3 Cdon 227/96 platí, že neurčitost nelze odstranit ani výkladem, protože výkladem lze zjišťovat toliko obsah právního úkonu, nelze ho však doplňovat.

Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 15.3.1995, sp. zn. 7 Cmo 120/94 dále dovodil, že v případě úplatného převodu je nutno určit cenu obchodního podílu či způsob jejího určení. Důvodem je skutečnost, že zákon nestanoví právní domněnku jako u kupní smlouvy pro případ, že takové určení ve smlouvě chybí. S těmito závěry se Nejvyšší soud v konstantní judikatuře naprosto ztotožňuje a dospěla k nim i právní teorie.¹⁴⁷

Není nutné, aby dohoda o ceně byla uvedena v samotné smlouvě o převodu obchodního podílu. Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 5.4.2006, sp. zn. 29 Odo 221/2005 dovodil, že stačí, když bude uvedena v příloze smlouvy. Pokud jde o její formu, uzavřel, že „... musí vždy mít, vzhledem k předepsané písemné formě smlouvy o převodu obchodního podílu, písemnou formu.“ Kumulativně ovšem musí být splněny dvě podmínky: (i) smluvní strany musí ve smlouvě na dohodu o ceně v příloze odkázat a (ii) příloha musí existovat v době, kdy je na ni odkazováno, avšak nejpozději spolu s uzavřením smlouvy o převodu obchodního podílu. Pokud taková dohoda chybí, nelze ji zhojit uzavřením dodatku¹⁴⁸ k původní smlouvě. V souladu s výše uvedeným Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 7. 2.2006, sp. zn. 29 Odo 1241/2004 uzavřel, že „... není-li smlouva platně uzavřena, nelze se platně dohodnout na změně jejího obsahu, neboť (...) nevznikly účastníkům žádné závazky, takže se logicky nelze dohodnout ani na jejich změně a nelze tedy ani dodatečnou dohodou o chybějící náležitosti smlouvy zhojit její neplatnost. Jiná situace by nastala, pokud by byla dohoda o ceně přílohou uzavírané smlouvy a účastníci by na její obsah ve smlouvě odkázali.“

Pokud jde o určitost ujednání o ceně, Nejvyšší soud ČR na ni klade veliké nároky. V usnesení ze dne 15.6.2006, sp. zn. 29 Odo 609/2005 neshledal dostatečně určitým následující: *"Nabyvatel uhradil převodci částku odpovídající nominální hodnotě jemu převedeného podílu..."* Konstatoval, že z takového vyjádření není možné s určitostí dovodit, kolik činila částka kupní ceny, co je nominální hodnotě odpovídající a uzavřel, že „... z pouhého jazykového vyjádření (a gramatického výkladu) dotčeného ujednání ve smlouvě nelze dospět k závěru o dohodě jejich účastníků o ceně nebo způsobu jejího

¹⁴⁷ Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1035; Eliáš, K., op. cit. sub. 14, s. 89; Štenglová, I.: Smlouva o převodu obchodního podílu. Právo a podnikání. 1995, č. 7, s. 8; Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 393; Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 544.

¹⁴⁸ Nutno rozlišovat pojem „dodatek“, který byl podepsán až poté, co byla uzavřena smlouva a „příloha“, která byla součástí uzavírané smlouvy a byla podepisována spolu s ní (viz závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2.2006, sp. zn. 29 Odo 1241/2004); dále také usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 392/2010.

určení.“ V usnesení ze dne 28.4.2010, sp. zn. 29 Cdo 1899/2009 dovedil, že „... ani ujednání obsahující základ ceny nelze považovat za sjednání ceny ani za sjednání způsobu jejího určení.“ Naopak v případě, kdy je smlouvou převáděno více obchodních podílů, stačí i souhrnné určení kupní ceny. Nejvyšší soud tak v usnesení ze dne 26.2.2008, sp. zn. 29 Cdo 1716/2007 uzavřel, že rozdělení kupní ceny mezi převodce je jejich záležitostí a souhrnné stanovení kupní ceny je dostatečně určité na to, aby ho nabyvatel mohl plnit.¹⁴⁹ Tento závěr považuji za velmi praktický a využitelný především při uzavírání rozsáhlých transakcí.

4.3.2 Prohlášení nabyvatele o přistoupení ke společenské smlouvě, případně stanovám společnosti

Jak jsem již zmínila výše, nabyvatel, který není společníkem společnosti, musí ve smlouvě o převodu prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě, popř. ke stanovám společnosti.

Pokud jde o formu prohlášení, jsem přesvědčena, že zde můžeme zcela aplikovat výše uvedené závěry týkající se dohody o ceně. Musí tedy existovat v době uzavření smlouvy o převodu, avšak nemusí být součástí samotného textu smlouvy, nýbrž tvořit samostatnou listinu, která bude přílohou smlouvy. Tato listina nemusí být podepsána.

Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR vyplývá, že toto prohlášení musí učinit i nabyvatel stoprocentního obchodního podílu, jakkoliv formalistické se to může zdát. Rovněž lze namítat, že zákon vyžaduje přistoupení ke společenské smlouvě, nikoliv zakladatelské listině. Nejvyšší soud ČR se s tím vypořádal v rozsudku ze dne 24.4.2002, sp. zn. 29 Odo 264/2001, a to několika argumenty. Předně konstatoval, že zakladatelská listina má jako základní dokument společnosti, s výjimkou úpravy vztahů mezi společníky, stejný účel jako společenská smlouva. Zdůraznil také, že nabyvatel se nestává účastníkem společenské smlouvy ze zákona, ale jednostranným právním úkonem, výslovným prohlášením o přistoupení k ní, a teprve poté je osobou ze společenské smlouvy zavázanou a oprávněnou. V souvislosti s tím dochází ke změně společenské smlouvy v osobách účastníků, a proto již následně není třeba uzavírat odpovídající dohodu o změně společenské smlouvy. Argumentaci poté uzavřel

¹⁴⁹ Stejný názor, s odkazem na francouzskou judikaturu, vyjádřil i Zima, P. in Zima, P.: O kupní smlouvě jako (ne)podstatné náležitosti smlouvy o převodu účasti ve společnosti, Právní rádce, 2009, č. 9, s. 327-328.

ochranou třetích osob, kdy nelze připustit stav, kdy by jediný společník nebyl vázán její zakladatelskou listinou, volně přístupnou ve sbírce listin příslušného soudu, kdy neměli by zcela výjimečné informace o vnitřních poměrech společnosti, byl by v dobré víře, že jediný společník je zakladatelskou listinou vázán, neboť to je právní stav předvídaný právním řádem, konkrétně obchodním zákoníkem.

V souladu s výše uvedeným není dle mého názoru o nutnosti přistoupení ke společenské smlouvě, resp. zakladatelské listině či stanovám společnosti, žádná pochybnost. Zajímavá otázka ale vyvstala v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2006, sp. zn. 29 Odo 251/2006, kde nabyvatel skoupil obchodní podíly ve společnosti a stal se tak jediným společníkem. Smlouvy o převodu ovšem neobsahovaly prohlášení o přistoupení ke společenské smlouvě, s výjimkou té poslední. Nejvyšší soud ČR odkazem na ustálenou judikaturu dovedl absolutní neplatnost takových smluv. Navíc ale konstatoval, že „... v případě, kdy by nabyvatel vyjádřil, že přistupuje ke společenské smlouvě již v první z podepsovaných smluv, (...) za takového stavu by skutečně nebylo prohlášení o přistoupení ke společenské smlouvě nutnou součástí následných smluv o převodu obchodního podílu.“ Lze uzavřít, že uzavírá-li tentýž nabyvatel několik smluv o převodu obchodního podílu stejné společnosti, postačí, přistoupí-li ke společenské smlouvě, popř. ke stanovám v první z nich.¹⁵⁰

4.4 VEDLEJŠÍ UJEDNÁNÍ VE SMLOUVĚ O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Smlouva o převodu obchodního podílu může kromě nezbytných ustanovení, jejichž absence způsobuje její absolutní neplatnost, obsahovat také řadu vedlejších ujednání, jejichž úprava závisí na vůli smluvních stran. Kromě níže uvedených, tj. odpovědnosti za vady obchodního podílu, předkupního práva (k němuž jsem pro úplnost zařadila i jeho možnou úpravu ve společenské smlouvě) a výhrady „vlastnictví“ mezi ně řadíme rovněž ujednání o způsobu a době splatnosti ceny při úplatném převodu obchodního podílu nebo právo zpětné koupě či zpětného prodeje. Řada z nich bude ve smlouvě upravena v části „prohlášení a záruky“, podle svého charakteru buďto „prodávajícího“ nebo „kupujícího“.

¹⁵⁰ Shodně Hajná, K.: K převodu obchodního podílu jednočlenné společnosti s ručením omezeným, aneb zvítězí formalismus? Bulletin advokacie, 2010, č. 6, s. 25.

4.4.1 Odpovědnost za vady obchodního podílu

Právní teorie vymezuje odpovědnost za vady jako institut, jehož účelem je působit při porušení právní povinnosti založené smlouvou k (náhradnímu) dosažení toho, co strany zamýšlely při uzavření smlouvy, tj. k řádnému splnění a uspokojení práv nabyvatele.¹⁵¹

V odborné literatuře nacházíme dvojí způsob dělení vad, a to na vady právní a faktické, které mohou být jak vadami kvalitativními, tak kvantitativními.¹⁵² Zatímco se vady právní týkají právních poměrů dodaného zboží, které spočívá v zatížení zboží právem třetí osoby, vadami faktickými rozumíme vady faktických stránek zboží, jeho vlastností.¹⁵³

Předem je nutno zdůraznit, že obchodní podíl jako jinou majetkovou hodnotu nelze ztotožňovat se zbožím (viz níže). Přímá aplikace relevantních ustanovení obchodního zákoníku týkajících se odpovědnosti za vady koupeného zboží je tedy vyloučena.

Jsem ovšem toho názoru, že právní vady ve vztahu k obchodnímu podílu uvažovat bezpochyby lze a tedy je vhodné příslušné prohlášení a záruky převodce o bezvadném právním stavu obchodního podílu¹⁵⁴ ve smlouvě reflektovat a zároveň sjednat sankce pro případ jejich porušení. Jako nejvhodnější se dle mého názoru uplatní institut odstoupení od smlouvy, kterým se smlouva zruší *ex tunc*, a to z důvodu závažných důsledků právních vad.

Pokud jde o vady faktické, uvažujeme pouze vady kvalitativní.¹⁵⁵ Vzhledem k povaze obchodního podílu však nezbyvá než určit tyto „vlastnosti“ ve smlouvě o převodu obchodního podílu.

Podrobně se k problematice „vlastností“ obchodního podílu vyjádřil Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 Cdo 5452/2008. V posuzovaném případě byla uzavřena smlouva o převodu obchodního podílu, jejíž přílohou bylo vyčíslení existujících závazků a pohledávek společnosti, jejíž obchodní podíl byl převáděn. Nabyvatelé poté provedli hloubkovou kontrolu a zjistili, že skutečný

¹⁵¹ Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s. 95.

¹⁵² Plíva, S.: Obchodní závazkové vztahy. 2. vydání. Praha: ASPI, 2009, s. 174-175.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Např. neexistence obchodnímu podíl není zatížen právy třetích osob, potvrzení, že není součástí SJM, či prohlášení, že převodce je majitelem obchodního podílu.

¹⁵⁵ Vzhledem k jednotnosti obchodního podílu nepřicházejí kvantitativní vady v úvahu.

ekonomický stav společnosti neodpovídal údajům uvedeným ve smlouvě. Uplatnili proto nárok na slevu z ceny za převod obchodního podílu, který dovozovali na základě analogie k úpravě kupní smlouvy v obchodním zákoníku.

V souvislosti s výše uvedeným Nejvyšší soud ČR zdůraznil, že úplatná smlouva o převodu obchodního podílu není kupní smlouvou podle § 409 a násl. ObchZ a tudíž na ni nelze přímo vztáhnout úpravu odpovědnosti za vady zboží.

Dále se zabýval podstatou a podobností obchodního podílu a akcie, a konstatoval, že za situace, kdy podle § 13 odst. 1 ZoCP je při úplatných převodech akcií možná aplikace kupní smlouvy v obchodním zákoníku, je taková analogická aplikace možná i pro obchodní podíl, a to v rozsahu, v jakém je možná pro akcie.

Pokud jde o rozsah aplikace, Nejvyšší soud ČR uzavřel, že je nepochybně možné, aby si „... strany smlouvy o převodu obchodního podílu dohodly, jaké ‚vlastnost‘ musí obchodní podíl, resp. – zprostředkovaně – podnik společnosti, o jejíž obchodní podíl jde, mít. Pokud jde o takové dohodnuté (vymíněné) vlastnosti obchodního podílu (k němu příslušejícího podniku), lze podle přesvědčení Nejvyššího soudu, právní úpravu odpovědnosti za vady zboží použít.“

Rovněž zdůraznil, že „zatímco u zboží lze, jak vyplývá z ustanovení § 420 odst. 2 obch. zák. vycházet při posuzování případných vad z toho, že zboží musí mít jakost a provedení jež se hodí pro účel stanovený ve smlouvě, nebo není-li tento účel ve smlouvě stanoven, pro účel, k němuž se takové zboží zpravidla užívá, u obchodního podílu z účelu užití vzhledem k jeho individuální povaze zásadně vycházet nelze.“ I když tímto Nejvyšší soud ČR téměř vylučuje možnost stanovit účel obchodního podílu, zaměřit se musíme na slovo „zásadně“. Gramatickým výkladem tak lze dle mého názoru dojít k závěru, že si Nejvyšší soud ČR jen ponechává prostor pro specifické případy v budoucnosti, ve kterých by účel dovést možné bylo.

Pro úplnost je třeba dodat, že v judikovaném případě mohl nabyvatel postavit svou argumentaci i na tom, že byl převodcem uveden v omyl podle § 49a ObčZ a namítat relativní neplatnost uzavřené smlouvy.

Za zmínku rovněž stojí starší rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.4.1998, sp. zn. 1 Odon 150/97 zabývající se otázkou omylu při převodu obchodního podílu, kde bylo dovozeno, že „(z)a ‚vlastnost‘ obchodního podílu (...) je nutno považovat i rozsah

a obsah obchodního jmění, resp. čistého obchodního jmění společnosti, o jejíž obchodní podíl se jedná, neboť od toho závisí hodnota obchodního podílu.“

V právní teorii rovněž vyvstala otázka, zda a případně do jaké míry lze při převodu obchodního podílu ztotožnit vlastnosti obchodního podílu a vlastnosti podniku.¹⁵⁶ Pochyby nemohou nastat v případě, kdy převodce převádí 100 % obchodní podíl ve společnosti, tím *de facto* převádí i celý podnik. Inspiraci¹⁵⁷ můžeme najít v německé právní doktríně, kde judikatura vymezila určité hranice, kdy se dovozuje, že převodce má natolik velký obchodní podíl, že tak může kvalifikovaně ovlivňovat řízení podniku. Pouze za tohoto předpokladu lze vady podniku ve vlastnictví společnosti přičíst k tíži převodce obchodního podílu na dané společnosti.¹⁵⁸ Takový kvalifikovaný vliv se obecně konstatuje při podílech přesahujících 75 %.¹⁵⁹ Nicméně se objevil i případ, kdy soud rozhodl, že tato hranice byla až 80 % podílu na základním kapitálu.¹⁶⁰ S větší jistotou můžeme hovořit o hranici, pod níž tuto odpovědnost už není možné dovodit, a tou je 50 % podílu na základním kapitálu.¹⁶¹

4.4.2 Předkupní právo

Právní teorie¹⁶² i judikatura souhlasně připustila, že i když obchodní zákoník předkupní právo výslovně neupravuje, je možné ho sjednat, a to na základě analogického použití úpravy předkupního práva v občanském zákoníku.

Může být sjednáno ve společenské smlouvě, smlouvě o převodu obchodního podílu či jiném právním úkonu.¹⁶³

¹⁵⁶ Čech, P., op. cit. sub. 68, s. 31 a násl.

¹⁵⁷ Stávající úprava obchodního podílu byla převzata ze sovětského občanského zákoníku z roku 1922 a zakotvena zákonem č. 141/1950 Sb. Vzhledem ke skutečnosti, že výše uvedený sovětský občanský zákoník byl inspirován německým BGB z roku 1896, je vhodné čerpat při interpretaci rovněž z německých zdrojů. In Vitek, J.: Převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným. Právník, 1995, č. 5, s. 471.

¹⁵⁸ Čech, P., op. cit. sub. 68, s. 31 a násl.

¹⁵⁹ Schmidt, K.: Handelsrecht, 5. vydání, Heymanns, Koeln 1999, str. 150 in Čech, P., op. cit. sub. 68, s. 31 a násl.; dále také Massumi, S., M.: Quo vadis Unternehmenskaufverträge? Unternehmenskaufverträge nach der Deutschen Schuldrechtsreform. Münchner Juristische Beiträge, 2008, Band 68, s. 18 nebo Haarmann, W.: Bereicherungsrechtliche Rückabwicklung nichtiger Unternehmenskaufverträge – Grundfragen und ausgewählte Einzelprobleme. In Recht und Risiko – Festschrift für Helmut Kollhosser. Band II – Zivilrecht. Karlsruhe: Verlag Versicherungswirtschaft, 2004, s. 398.

¹⁶⁰ Srov. rozhodnutí Vrchního zemského soudu v Mnichově, NJW 1967, 1326. In Schmidt, K.: Handelsrecht, 5. vydání, Heymanns, Koeln 1999, str. 150.

¹⁶¹ Srov. rozhodnutí Spolkového soudního dvora, BGHZ 65, 246, 251. In Massumi, S., M.: Quo vadis Unternehmenskaufverträge? Unternehmenskaufverträge nach der Deutschen Schuldrechtsreform. Münchner Juristische Beiträge, 2008, Band 68, s. 18.

¹⁶² Viz Bartošiková, M., Štenglová, I., op. cit. sub. 4, s. 76; Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1036.

Obsahem předkupního práva k obchodnímu podílu je závazek nabyvatele obchodního podílu nabídnout převodci (pokud je sjednáno ve smlouvě o převodu), resp. ostatním společníkům (pokud jde sjednáno ve společenské smlouvě) obchodní podíl v případě, že by ho chtěl převést na třetí osobu.

Pokud jde o vymezení předkupního práva, je nutná jeho precizní formulace, protože úprava vágní a těžko srozumitelná vede k jeho neplatnosti. Zejména je tedy nutné přesně vymezit podmínky a způsob jeho využití; lhůty, ve kterých má být vykonáno a v případě jeho úpravy ve společenské smlouvě také postup, který upravuje situaci, kdy předkupního práva využijí jen někteří společníci.¹⁶⁴

V souladu s § 602 odst. 2 ObčZ lze předkupní právo dohodnout i pro případ jiného zcizení, než prodejem, je tedy možné ho zřídit i pro bezúplatný převod obchodního podílu.

4.4.2.1 Předkupní právo a smlouva o převodu obchodního podílu

Možnost zřízení předkupního práva ve smlouvě o převodu obchodního podílu Nejvyšší soud ČR výslovně připustil v rozsudku ze dne 13.12.2005, sp. zn. 29 Odo 1339/2004, ve kterém s přihlédnutím k zásadě smluvní volnosti účastníků smlouvy uzavřel, že „... pro jeho zřízení, podmínky jeho trvání a výkonu [se uplatní] analogicky právní úprava předkupního práva podle § 602 a násl. ObčZ, protože obchodní zákoník předkupní právo k obchodnímu podílu neupravuje, přičemž přímé použití této úpravy ve smyslu § 1 odst. 2 ObčZ nepřipadá v úvahu proto, že platné právo nepovažuje obchodní podíl za věc v právním smyslu.“

Pokud jde o důsledky nedodržení předkupního práva, předem je nezbytné zdůraznit, že předkupní právo sjednané ve vztahu k obchodnímu podílu má závazkovou (osobní), nikoli věcně právní povahu.¹⁶⁵ Jak již vyjádřil Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 19.10.1999, sp. zn. I. ÚS 265/98, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR pod č. 144/1999, nedodržení předkupního práva nezakládá neplatnost převodu na třetí osobu. Oprávněná osoba ale může uplatňovat nárok na

¹⁶³ Čech, P., op. cit. sub. 134, s. 18.

¹⁶⁴ Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 546; Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 393.

¹⁶⁵ Shodně viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 1339/2004 a ze dne 24.2.2010, sp. zn. 29 Odo 1633/2008; Škárová, M., op. cit. sub. 7, s. 1748; opačně pak Eliáš, K. in Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. 1. vydání. II. Velký akademický komentář. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 1764 a násl. a Pokorná, J.: Několik úvah o předkupním právu k obchodnímu podílu ve společnosti s ručením omezeným. Právo a podnikání, 1994, č. 11, s. 11 – 15.

náhradu škody podle § 420 ObčZ vůči zavázané osobě, nikoliv se však domáhat nabídky ke koupi od třetí osoby. V této souvislosti konstatoval: „*i kdyby (...) zavázaná osoba takto smluvně převzatou povinnost nerespektovala, tj. zcizila by věc třetí osobě způsobem, pro který bylo předkupní právo sjednáno – předkupní právo závazkové povahy zaniklo, neboť vůči třetí osobě nepůsobí.*“

S přihlédnutím k výše uvedenému se domnívám, že za stejným účelem by mohly osoby zavázaná a oprávněná uzavřít také smlouvu o smlouvě budoucí, ta zpravidla působí rovněž toliko mezi účastníky smlouvy a její porušení nemůže mít samo o sobě vliv na právní postavení třetí osoby.¹⁶⁶

4.4.2.2 Předkupní právo a společenská smlouva

Přípustnost úpravy předkupního práva ostatních společníků ve společenské smlouvě nepřímo dovodil Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 10.5.2005, sp. zn. 312/2004,¹⁶⁷ když poznamenal: „*Jestliže se ve společenské smlouvě uvádí, že společníci mají přednostní právo na převzetí obchodního podílu jiného společníka v poměru k výši dosavadních obchodních podílů (...), nelze z toho než dovodit, že při takovém převodu musí dojít k rozdělení obchodního podílu společníka, neboť jinak by jej nemohli převzít ostatní společníci v poměru svých dosavadních obchodních podílů.*“

Důsledky porušení předkupního práva upraveného ve společenské smlouvě jsou na rozdíl od úpravy ve smlouvě o převodu obchodního podílu zásadní. Nejvyšší soud ČR se na tuto otázku zaměřil v usnesení ze dne 4.4.2000, sp. zn. 29 Cdo 2811/99, v němž uzavřel: „*Podmínka přednostní nabídky obchodního podílu ostatním společníkům je objektivní podmínkou oprávnění převést obchodní podíl na třetí osobu, tedy oprávnění, které může založit pouze společenská smlouva. Není-li tato podmínka splněna, nelze obchodní podíl na třetí osobu platně převést.*“ Z uvedeného vyplývá, že následkem porušení předkupního práva upraveného ve společenské smlouvě je absolutní neplatnost smlouvy o převodu obchodního podílu.

¹⁶⁶ Viz rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29.10.1997, sp. zn. 2 Cdo 1505/97; ze dne 30.5.2001, sp. zn. 33 Cdo 2390/2000; ze dne 7.6.2007, sp. zn. 26 Odo 1406/2005; ze dne 25.11.2009, sp. zn. 33 Cdo 1721/2007; ze dne 15.1.2009, sp. zn. 30 Cdo 226/2007; ze dne 13.1.2011, sp. zn. 26 Cdo 1204/2010.

¹⁶⁷ Shodně také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.7.2006, sp. zn. 29 Odo 1017/2005.

4.4.3 Výhrada „vlastnictví“

Obchodní zákoník v § 445 umožňuje, aby si strany smlouvy dohodly nabytí vlastnického práva ke zboží později, než jeho předáním, a toto nabytí podmínit úplným zaplacením kupní ceny (tzv. výhrada vlastnictví).

Vyvstává tedy otázka, zda lze platně sjednat výhradu vlastnictví i ve smlouvě o převodu obchodního podílu a tím odložit účinnost přechodu práv k obchodnímu podílu k okamžiku úplného zaplacení dohodnuté ceny. Nejasnost vyplývá ze skutečnosti, že obchodní podíl není věcí (zbožím), ale jinou majetkovou hodnotou, a proto není předmětem vlastnického práva.¹⁶⁸

Nejvyšší soud ČR se danou problematikou zabýval v usnesení ze dne 7.2.2006, sp. zn. 29 Odo 1241/2004 a zdůraznil, že odkládací podmínka spočívající v úplném zaplacení dohodnuté ceny je ve smlouvě o převodu obchodního podílu přípustná, ovšem jen na tu část smlouvy, která pojednává o přechodu obchodního podílu z převodce na nabyvatele. Nesmí být totiž formulována jako odklad účinnosti smlouvy celé, protože by nabyvateli nevznikla povinnost cenu zaplatit a plnění z neúčinné smlouvy by bylo plněním bez právního důvodu. Doslova uzavřel, že „... *nabytí obchodního podílu lze vázat na zaplacení jeho ceny obdobně, jako lze podle výslovného ustanovení § 445 ObchZ vázat nabytí vlastnického práva ke zboží na úplné zaplacení kupní ceny (výhrada vlastnického práva). Za situace, kdy obchodní zákoník (ani jiný právní předpis) takový postup nezakazuje a takový zákaz nelze ani dovodit ze zásad, na kterých obchodní zákoník spočívá (§ 1 odst. 2 ObchZ) nelze totiž než dovodit, že takový postup je možný a dovolený.*“

4.5 ODSTOUPENÍ OD SMLOUVY O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Obchodní zákoník v § 344 stanoví obecné pravidlo, že odstoupit od smlouvy lze, pokud to stanoví smlouva nebo zákon. Ve vztahu ke smlouvě o převodu obchodního podílu to jednoznačně potvrdil i Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 22.3.2006, sp. zn. 29 Odo 3/2005, kde konstatoval, že: „... *od smlouvy o převodu obchodního podílu lze odstoupit, pouze je-li ,to upraveno ve smlouvě samé' nebo za podmínek § 345 a násl. obch. zák. (...) pro úplnost však (...) dodává, že od smlouvy o převodu obchodního*

¹⁶⁸ Čech, P., op. cit. sub. 134, s. 27.

podílu lze odstoupit též, vyplývá-li to z jiného zákona – viz např. ustanovení § 575 odst. 3 občanského zákoníku.“

Pokud jde o formu odstoupení, Nejvyšší soud ČR se k ní vyjádřil v usnesení ze dne 7.2.2006, sp. zn. 29 Odo 970/2005, publikovaném ve Sbírce pod č. 8/2007. Argumentaci opřel o ustanovení § 63 ObchZ, které mj. stanoví, že právní úkony týkající se změny společnosti (jíž změna v osobách společníků nepochybně je) musí mít písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, pokud zákon nevyžaduje formu notářského zápisu. Ve spojení s § 115 odst. 3 ObchZ tak dovedl, i že odstoupení od smlouvy o převodu obchodního podílu musí mít písemnou formu a podpisy musí být úředně ověřeny. V případě nedodržení těchto náležitostí by bylo dané odstoupení absolutně neplatné. Stejný závěr potom Nejvyšší soud ČR vztáhl i na případnou dohodu o odvolání účinků odstoupení od smlouvy.

Odstoupením od smlouvy dochází *ex nunc* k zániku všech práv a povinností vyplývajících ze smlouvy o převodu obchodního podílu. V souladu s § 351 ObchZ se ale nedotýká nároku na náhradu škody vzniklé porušením smlouvy, ustanovení o volbě práva, řešení sporů mezi smluvními stranami a jiných ustanovení, které podle projevů vůle stran nebo vzhledem ke své povaze mají trvat i po ukončení. Dále se také nevztahuje na smluvní pokutu, pokud byla pro daný případ sjednána.¹⁶⁹

4.6 ZRUŠENÍ SMLOUVY O PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

Nejvyšší soud ČR se ve své rozhodovací praxi zabýval rovněž otázkou zrušení smlouvy o převodu obchodního podílu, a to za situace, kdy došlo ke splnění všech závazků vyplývajících z této smlouvy a změna v osobách společníků byla zapsána do obchodního rejstříku. V usnesení ze dne 12.10.2006, sp. zn. 29 Odo 331/2006, publikovaném ve Sbírce pod č. 70/2007, takovou možnost jednoznačně odmítl.

K tomuto závěru dospěl jak logickým, systematickým a teleologickým výkladem úpravy závazkových vztahů v občanském a obchodním zákoníku, kdy jedním ze způsobů zániku závazku je jeho řádné splnění, tak i gramatickým výkladem ustanovení § 572 odst. 2 ObčZ, které výslovně upravuje možnost zrušení dohodou toliko pro nesplněný závazek, popř. jeho část. Doslova uzavřel: „... *obsahuje-li občanský zákoník pouze možnost zasahovat dohodou do závazků dosud nesplněných, lze z toho dovodit, že*

¹⁶⁹ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 1016.

možnost takového zásahu do závazků již splněných, a tedy zaniklých, nepřipouští. Ostatně si lze stěží představit, že by neexistující závazek bylo možno dohodou zrušit.“

Dále Nejvyšší soud ČR argumentoval skutečností, že v důsledku účinného převedení obchodního podílu se nabyvatel stal společníkem společnosti, z čehož mu vznikla zákonem a společenskou smlouvou upravená práva a povinnosti, včetně možnosti ukončení účasti ve společnosti. V této souvislosti Nejvyšší soud ČR konstatoval: „*V teorii ani praxi není pochyb o tom, že výčet způsobů, jimiž lze ukončit účast společníka ve společnosti je taxativní, přičemž dohoda o zrušení smlouvy o převodu obchodního podílu k nim nepatří - takovou smlouvou tedy účast společníka ve společnosti ukončit nelze.*“

Se závěry Nejvyššího soudu ČR se plně ztotožňuji, potvrzuje zde základní zásady závazkových vztahů¹⁷⁰ a účasti ve společnosti s ručením omezeným. Navíc, argumentaci nelze oslabit ani námitkou uplatnění smluvní volnosti stran, protože její použití je omezeno na případy, kdy jejímu využití nebrání právní předpis, ať již výslovně, nebo nepřímou výkladem jeho jednotlivých ustanovení.¹⁷¹ To je v daném případě splněno. Mimo to nic nebrání společníku obchodní podíl zpátky převést na společníka původního.

4.7 SMLOUVA O PŘEVODU PODÍLU A ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Pokud jde o právní režim smlouvy o převodu obchodního podílu, použijí se ustanovení zákona o obchodních korporacích jako *lex specialis* a v oblastech, které jím upraveny nejsou, nový občanský zákoník jako *lex generalis*.

Zákon o obchodních korporacích v § 6 mj. stanoví, že právní jednání týkající se změny obchodní korporace vyžadují písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, jinak jsou neplatná a soud k této neplatnosti přihlédne i bez návrhu. Lze tedy dovodit, že i smlouva o převodu obchodního podílu musí tyto formální náležitosti splňovat, jinak bude neplatná podle § 580 odst. 1 NObčZ. Nicméně § 582 odst. 1 NObčZ stanoví, že pokud právní jednání není učiněno ve formě stanovené zákonem, neplatné není, pokud smluvní strany předmětnou vadu dodatečně zhojí. Domnívám se tedy, že se tento postup uplatní i pro zhojení neplatnosti smlouvy o převodu podílu.

¹⁷⁰ Plíva, S., op. cit. sub. 152, s. 109-110.

¹⁷¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.8.2003, sp. zn. 29 Odo 185/2003.

Vzhledem ke skutečnosti, že podíl bude považován za věc movitou (viz kapitola 1.4), použijí se pro smlouvu o jeho převodu přiměřeně ustanovení § 2979 a násl. NObčZ o koupi a ustanovení § 2085 a násl. NObčZ o koupi movité věci.

V souladu s § 209 odst. 1 větou první ZOK společník nabytím podílu přistupuje ke společenské smlouvě. Oproti stávající úpravě v § 115 odst. 3 ObchZ tak výslovného prohlášení o přistoupení nadále nebude třeba. Je-li podíl reprezentován kmenovým listem, v rubopise musí být uvedena jednoznačná identifikace nabyvatele a ustanovení o přistoupení podle § 209 odst. 1 věty první ZOK se použije obdobně. S novou úpravou přistoupení se ztotožňují, stávající úprava byla v tomto ohledu příliš formalistická, protože se domnívám, že nový společník stejně uzavřením smlouvy automatické přistoupení předpokládal. Navíc, je-li podíl převáděn rubopisem, lze si jen těžko představit, že by jeho součástí bylo i prohlášení o přistoupení ke společenské smlouvě.¹⁷²

Pokud jde o vedlejší ujednání ve smlouvě o převodu podílu, jsem toho názoru, že se mohou přiměřeně použít vedlejší ujednání při kupní smlouvě upravené v § 2132 a násl. NObčZ, přičemž co do rozsahu se uplatní závěry dosavadní judikatury (viz kapitola 4., zejm. 4.4.1 a 4.4.3).

Co se týče odstoupení od smlouvy o převodu podílu, lze odkázat na kapitulu 4.5, protože obsah odstoupení podle § 2001 a násl. NObčZ je v zásadě stejný jako úprava § 344 a násl. ObchZ, avšak s tím rozdílem, že účinky odstoupení budou v tomto případě *ex tunc*. Forma bude rovněž stejná, tj. písemná s úředně ověřenými podpisy.¹⁷³

Rovněž závěry týkající se zrušení smlouvy o převodu vyslovené v kapitole 4.6 se uplatní i nadále. Pro úplnost lze dodat, že zánik závazku splněním je upraven v § 1908 a násl. NObčZ.

¹⁷² Hejda, J., op. cit. sub. 37, s. 76.

¹⁷³ Srov. § 6 odst. 2 ZOK.

5. VYBRANÉ ZVLÁŠTNÍ PŘÍPADY PŘEVODU OBCHODNÍHO PODÍLU

5.1 PŘEVOD OBCHODNÍHO PODÍLU JAKO SOUČÁSTI PODNIKU

Právní teorie¹⁷⁴ a judikatura je jednotná v tom, že obchodní podíl jako jiná majetková hodnota může být součástí podniku vymezeného v § 5 ObchZ. V případě prodeje podniku podle ustanovení § 476 a násl. ObchZ pak na kupujícího přecházejí všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje, a tedy i obchodní podíl. K převodu vlastnictví k nim pak dochází ke dni účinnosti smlouvy o prodeji podniku, tj. dni, kdy se smlouvou vyslovila souhlas valná hromada, nestanoví-li smlouva den pozdější.¹⁷⁵

Otázkou ovšem zůstává, zda v případě, kdy je součástí podniku obchodní podíl a obchodní zákoník nebo společenská smlouva stanoví nutnost souhlasu valné hromady (popř. jiného orgánu, viz kapitola 2.4), je takový souhlas nutný i k převodu podniku, resp. obchodního podílu, který je jeho součástí. Jinými slovy řečeno je nutno stanovit, jaký je vztah mezi ustanovením § 115 ObchZ a § 476 a násl. ObchZ.

Odpověď na danou problematiku přineslo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.8.2003, sp. zn. 14 Cmo 41/2003, 14 Cmo 84/2003, kde uzavřel: „*K převodu obchodního podílu, který je součástí podniku, tak dochází účinností smlouvy o převodu podniku, aniž by bylo třeba krom toho postupovat podle § 115 obch. zák. Úprava smlouvy o prodeji podniku (§ 476 a násl. obch. zák.) je úpravou speciální ve vztahu k úpravě smlouvy o převodu obchodního podílu (§ 115 obch. zák.)*.“ Dále upozornil na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001, publikované ve Sbírce pod č. 62/2003, které se týkalo převodu cenných papírů jako součástí podniku. Jeho argumentaci ovšem lze *mutatis mutandis* použít i pro námi rozebíraný obchodní podíl. Nejvyšší soud ČR předně zdůraznil, že účelem právní úpravy převodu podniku je umožnit, aby podnik mohl být převeden jako celek, nikoliv po jeho jednotlivých složkách. Pokračoval logickým výkladem dané úpravy, která odstranila závažné překážky převodu jako např. souhlas věřitele s převodem závazku.

¹⁷⁴ Bartošíková, M., Štenglová, I. op. cit. sub. 4, s. 79-82.

¹⁷⁵ S výjimkou vlastnického práva k nemovitostem, které přechází až vkladem do katastru nemovitostí.

Bylo by proto neúčelné, aby možnost převodu podniku jako celku byla zmařena souhlasem týkající se jeho mnohdy nepodstatné části.

Mohlo by být namítáno, že smlouva o převodu podniku umožňuje obcházení zákona v tom směru, že nedá-li valná hromada souhlas se smlouvou o převodu obchodního podílu, realizuje se jeho převod prostřednictvím smlouvy o převodu podniku, jehož součástí obchodní podíl je.¹⁷⁶ Domnívám se, že jednoznačně vyloučit to nelze. Je ale nutné vzít v úvahu, že smlouvou o převodu podniku by byla na nabyvatele převedena celá řada jiných práv a povinností s obchodním podílem nesouvisejících, což by mohlo nabyvateli přinést víc starostí, než užitku. Navíc by se také vystavil riziku neplatnosti smlouvy podle § 39 ObčZ.

Lze tedy uzavřít, že právní úprava převodu podniku v ustanovení § 476 a násl. ObchZ je v poměru speciálním k ustanovení o převodu obchodního podílu v § 115 ObchZ a možná omezení platná pro převod obchodního podílu se na ni nevztahují.

Pro úplnost je třeba dodat, že výše uvedená pravidla se použijí i pro převod obchodního podílu jako součásti části podniku, která tvoří samostatnou organizační složku.¹⁷⁷

5.1.1 Převod podílu jako součásti podniku a nový občanský zákoník

Rekodifikační úprava nerecipovala¹⁷⁸ pojem a obsah „podniku“ a nahradila je „obchodním závodem“ upraveným v § 502 NObčZ. Obchodní závod je vymezen jako „organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.“ Jeho převod je poté upraven v § 2175 a násl. NObčZ jako zvláštní druh koupě, přičemž je v zásadě převzata úprava v obchodním zákoníku. Vzhledem ke skutečnosti, že „jmění“ tvoří jak věci, tak dluhy,¹⁷⁹ zahrnuje i podíl. Z toho důvodu se domnívám, že se pokud jde o převod podílu jako součásti obchodního závodu, uplatní výše uvedené závěry platné pro obchodní podíl. S přihlédnutím

¹⁷⁶ Bartošíková, M., Štenglová, I., op. cit. sub. 4, s. 80.

¹⁷⁷ K vymezení organizační složky srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.9.1997 sp. zn. 2 Cdo 1495/96; rozsudek ze dne 7.9.1999, sp. zn. 33 Cdo 1199/98; usnesení ze dne 09.5.2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005; rozsudek ze dne 8.4.2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003.

¹⁷⁸ Hlavní důvod představuje tlak evropského práva na používání pojmu „podnik“ především k označení osoby, popřípadě i v užším slova smyslu jako soutěžitele, nebo i k vymezení prostoru. In Důvodová zpráva k NObčZ. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0> [cit. dne 12.3.2012].

¹⁷⁹ Tedy věci a dluhy. Tamtéž [cit. dne 12.3.2012].

k § 2183 NObčZ se tyto pravidla použijí i pro část závodu tvořící samostatnou organizační složku.

5.2 PŘEVOD SPOLEČNÉHO OBCHODNÍHO PODÍLU

5.2.1 Charakteristika společného obchodního podílu

O společném obchodním podílu (obchodním podílu ve spolumajitelství) hovoříme v případech, kdy jeden obchodní podíl náleží v souladu s § 114 odst. 3 ObchZ více osobám, přičemž majetkem každé z nich je podíl na tomto společném obchodním podílu. Ve vztahu ke společnosti pak spolumajitelé vystupují jako jeden společník. Pokud jde o vztahy mezi spolumajiteli, obchodní zákoník je podrobně neupravuje a použijí se přiměřeně ustanovení občanského zákoníku o spoluvlastnictví.

Spolumajitelství obchodního podílu může nastat nejenom na základě přechodu obchodního podílu (tj. děděním více dědici nebo rozdělením právnické osoby, jenž je majitelem obchodního podílu), ale také v důsledku společného převzetí vkladu při založení společnosti či při zvýšení základního kapitálu a v neposlední řadě také v důsledku smluvní dispozice.¹⁸⁰

Spolumajitelé nemohou vykonávat společnická práva s tímto obchodním podílem spojená samostatně, nýbrž prostřednictvím společného zástupce. Právní teorie dovodila, že jím může být na základě písemné¹⁸¹ plné moci (generální, speciální nebo ad hoc ke konkrétním úkonům) udělené všemi¹⁸² spolumajiteli jak jeden ze spolumajitelů,¹⁸³ tak třetí osoba. Pokud nedosáhnou konsensu, jsem toho názoru, že výkon společnických práv nebude možný.¹⁸⁴ Jako možné řešení bych viděla postup podle § 139 odst. 2 ObčZ, kdy společný zástupce může být stanoven na návrh jednoho ze spolumajitelů rozhodnutím soudu.

O hospodaření se společným obchodním podílem rozhodují spolumajitelé většinou počítanou podle velikosti podílů.¹⁸⁵ Při rovnosti hlasů, nebo nedosáhne-li se většiny anebo dohody, rozhodne na návrh kteréhokoliv spolumajitele soud. Jde-li

¹⁸⁰ Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 385.

¹⁸¹ Srov. § 31 odst. 4 ObčZ.

¹⁸² Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1029.

¹⁸³ Nutno vzít v úvahu § 22 odst. 2 ObčZ, kdy tento nesmí pod sankcí neplatnosti podle § 39 ObčZ jednat v rozporu se zájmy jiného spolumajitele. In Bartošiková, M., Štenglová, I., op. cit. sub. 4, s. 90.

¹⁸⁴ Shodně Pokorná, J., op. cit. sub. 27, s. 535.

¹⁸⁵ V souladu s § 137 odst. 2 ObčZ platí, že pokud nebylo dohodnuto něco jiného, popř. tak nestanoví zákon, platí nevyvratitelná domněnka, že jsou podíly spolumajitelů stejné.

o důležitou změnu týkající se obchodního podílu (např. změna společenské smlouvy), mohou přehlasování spolumajitelé v souladu s § 139 odst. 3 ObčZ žádat, aby o změně rozhodl soud.

5.2.2 Charakteristika převodu společného obchodního podílu

Právní teorie je jednotná v tom, že převod společného obchodního podílu nelze zahrnout pod hospodaření s ním a tudíž je k uzavření smlouvy o jeho převodu nutný souhlas všech spolumajitelů.¹⁸⁶ Smlouvu tedy musí uzavřít spolumajitelé osobně na straně převodce, nebo prostřednictvím zástupce na základě speciální plné moci. Pokud jde o formální a obsahové náležitosti smlouvy, jsou stejné jako u smlouvy o převodu obchodního podílu v souladu s § 115 ObchZ.

5.2.3 Převod společného podílu a zákon o obchodních korporacích

Také v souladu s § 32 odst. 4 ZOK může být podíl ve spoluvlastnictví více osob, kteří jsou společným společníkem. Vůči společnosti pak podíl spravuje správce společné věci, který má postavení příkazníka.¹⁸⁷ Na vztahy mezi spoluvlastníky se potom použijí přiměřeně ustanovení o spoluvlastnictví věci v § 1115 a násl. NObčZ. Pokud jde o převod společného podílu, komparací se současnou v zásadě stejnou úpravou dojdeme k závěru, že lze použít výše uvedené závěry pro převod společného obchodního podílu.

5.3 PŘEVOD PODÍLU NA OBCHODNÍM PODÍLU

Převod podílu na obchodním podílu je jedním ze způsobů, jakým smluvně vzniká společný obchodní podíl.¹⁸⁸ Jde o situaci, kdy výlučný majitel obchodního podílu převede jeho část na jinou osobu a v důsledku toho se stanou spolumajiteli původního obchodního podílu.

Právní teorie došla jednoznačně k názoru, že takový postup možný je.¹⁸⁹ Dovídala, že tato smlouva nebude smlouvou o převodu obchodního podílu, nýbrž inominátní smlouvou podle § 269 odst. 2 ObchZ, na kterou se však přiměřeně použijí

¹⁸⁶ Obecně platí zásada, že právní úkon směřující k převodu vlastnického práva k věci jako celku vyžaduje ke své platnosti projev vůle všech spoluvlastníků. Srov. Švestka, J., op. cit. sub. 7, s. 845.

¹⁸⁷ Srov. § 1135 NObčZ ve spojení s § 2430 a násl. NObčZ.

¹⁸⁸ Dalším způsobem je uzavření smlouvy mezi výlučným majitelem jako převodcem na straně jedné a více osobami jako nabyvateli na straně druhé. In Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 385; Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1028.

¹⁸⁹ V obou tamtéž.

ustanovení platné pro smlouvu o převodu obchodního podílu.¹⁹⁰ I. Štenglová dále zdůrazňuje, že není možno vyloučit kogentní úpravu stanovenou v platné právní úpravě a ve společenské smlouvě, včetně formy smlouvy a jejích podstatných náležitostí.

Nicméně musíme striktně rozlišovat osobu nabyvatele, a sice zda se jedná o stávajícího společníka, nebo třetí osobu. Je nutné zdůraznit, že v souladu s § 114 odst. 2 ObchZ nesmí mít společník ve společnosti více než jeden obchodní podíl. Z toho lze dovodit, že ani spolumajitelem obchodního podílu se smluvně¹⁹¹ nemůže stát osoba, která už společníkem je.¹⁹² Taková smlouva o převodu obchodního podílu by byla absolutně neplatná podle § 39 ObčZ.

V dané souvislosti je nutné podrobněji rozebrat nedávný rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2012, sp. zn. 29 Cdo 3581/2010, který výše uvedené závěry potvrdil.¹⁹³ V předmětném řízení se Nejvyšší soud ČR zabýval otázkou (i) povahy „smlouvy o podílovém spoluvlastnictví“ k obchodnímu podílu a určením jejího právního režimu, (ii) míry přiměřenosti aplikace ustanovení § 115 ObchZ na tuto smlouvu a (iii) možností zřízení „spoluvlastnictví“ toliko k majetkové hodnotě obchodního podílu.

V rozsudku samotném předně zdůraznil, že práva a povinnosti společníka nelze zásadně z obchodního podílu vyčleňovat a činit je samostatným předmětem právních vztahů. V této souvislosti konstatoval, že *„... ani tehdy, je-li zřizováno ‚spoluvlastnictví‘ k obchodnímu podílu, nemohou účastníci takové smlouvy zřídit ‚spoluvlastnictví‘ jenom k jeho určité části (resp. složce), představované majetkovou hodnotou obchodního podílu, aniž by se ‚spoluvlastník‘ stal účastníkem společenské smlouvy a aniž by nabýval podíl na veškerých právech a povinnostech společníka.“* Dále uvedl, že *„(s)mlouvou, již je zřizováno ‚spoluvlastnictví‘ k obchodnímu podílu, tak dosavadní společník převádí určitý ideální ‚spoluvlastnický podíl‘ na obchodním podílu na budoucího ‚spoluvlastníka‘, a ten se stává ‚spoluvlastníkem‘ obchodního podílu, tj. (všech!) práv a povinností společníka a jim odpovídající účasti na společnosti, a tedy*

¹⁹⁰ Srov. § 491 odst. 2 ObčZ.

¹⁹¹ Stávající společník se ovšem může stát spolumajitelem (a naopak) na základě přechodu obchodního podílu. Tato situace se zpravidla řeší zrušením spolumajitelství rozdělením obchodního podílu a spojení této části s druhým obchodním podílem daného společníka, popř. rozšířením spoluvlastnictví i na výlučný obchodní podíl tohoto společníka.

¹⁹² Dědič, J., op. cit. sub. 11, s. 1026; Štenglová, I., op. cit. sub. 3, s. 388; Eliáš, K., op. cit. sub. 14, s. 81.

¹⁹³ Pouze použil odlišnou terminologii, tedy „smlouvu o zřízení podílového spoluvlastnictví“ namísto „smlouvy o převodu podílu na obchodním podílu.“

i účastníkem společenské smlouvy.“ Z tohoto důvodu Nejvyšší soud ČR dovedil, že i tato osoba musí prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě společnosti podle § 115 odst. 3 ObchZ.

Pokud jde o povahu „smlouvy o zřízení spoluvlastnictví“, uzavřel, že se v souladu s ustanovením § 261 odst. 3 písm. a) ObchZ řídí třetí částí obchodního zákoníku, podléhá ustanovení § 63 ObchZ (jde o právní úkon, jímž se mění společenská smlouva) a je na ni nutno přiměřeně aplikovat ustanovení § 115 ObchZ. Dodal, že „*(i) smlouvou o zřízení spoluvlastnictví k obchodnímu podílu totiž do společnosti vstupuje další osoba, byť ‚pouze‘ jako ‚spoluvlastník‘ obchodního podílu, a stává se účastníkem společenské smlouvy (jako je tomu při převodu obchodního podílu). Ostatním společníkům proto musí být i v takovém případě zachována práva garantovaná zákonem a společenskou smlouvou pro případ převodu obchodního podílu na třetí osobu.*“

S přihlédnutím k výše uvedenému lze uzavřít, že převod podílu na obchodním podílu je za podmínek stanovených zákonem a společenskou smlouvou možno uskutečnit toliko na třetí osobu, a to na základě inominátní smlouvy přiměřeně aplikující ustanovení o převodu obchodního podílu a obsahující prohlášení nabyvatele, že přistupuje ke společenské smlouvě. Dále lze dovést, že i tato smlouva musí mít formální náležitosti smlouvy o převodu obchodního podílu, tj. písemnou formu a úředně ověřené podpisy, a rovněž musí stanovit, zda se jedná o převod bezúplatný či úplatný. V případě úplatného převodu potom musí upravit způsob určení ceny podílu na obchodním podílu.

5.3.1 Převod podílu na společném obchodním podílu

Podle mého názoru není pochyb, že se zásady převodu podílu na obchodním podílu dovozené Nejvyšším soudem ČR uplatní i pro převod podílu na společném obchodním podílu. S výjimkou existence více osob na straně převodce není mezi těmito převody žádný rozdíl. Nesmíme ovšem opomenout analogickou aplikaci ustanovení § 140 ObčZ, ze kterého plyne předkupní právo¹⁹⁴ ostatních spolumajitelů, ledaže jde o převod osobě blízké (§ 116 ObčZ). Nedohodnou-li se spolumajitelé o výkonu

¹⁹⁴ Má věcněprávní povahu, tzn. je spojeno se spoluvlastnictvím k věci a v případě převodu působí i vůči právním nástupcům kupujícího, který se stal novým spoluvlastníkem namísto prodávajícího, srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu 25.8.2003, sp. zn. 33 Odo 178/2003. V případě porušení předkupního práva nedochází k absolutní neplatnosti smlouvy, ale spoluvlastník má právo se na nabyvateli spoluvlastnického podílu domáhat, aby mu věc nabídl ke koupi podle § 603 odst. 3 ObčZ, srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. 22 Cdo 831/2000.

předkupního práva, mají právo vykoupit obchodní podíl podle poměru velikosti svých podílů na společném obchodním podílu.

Jak ovšem uzavřel Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 20.10.2008, sp. zn. 22 Cdo 2408/2007, předkupní právo se nevztahuje na bezúplatné převody. Uzavřel, že *„(z) gramatického, systematického i logického výkladu ustanovení upravujících předkupní právo a darovací smlouvu vyplývá závěr, že předkupní právo náleží spoluvlastníkovi jen v případě prodeje podílu.“* S daným závěrem nelze jinak než souhlasit, samotné ustanovení § 602 odst. 1 ObčZ upravující zákonnou definici předkupního práva hovoří o situaci, kdy bude kupující chtít věc prodat (nikoliv darovat). Navíc samotný pojem „předkupní právo“ nelze gramaticky vyložit jinak než právo koupit věc dříve, než někdo jiný. Výkladem *a contrario* lze dovodit, že pokud by zákonodárce měl v úmysl vztáhnout předkupní právo i na bezúplatné převody, výslovně by to takovou úpravu do občanského zákoníku zařadil.

5.3.2 Převod podílu na podílu a na společném podílu a rekodifikační úprava

Vzhledem ke skutečnosti, že společník bude moci vlastnit více podílů společnosti, odpadá diferenciací nabyvatele, tzn. může jím být jak stávající společník, tak třetí osoba.

Pokud jde o převod podílu na společném podílu, je nutné zdůraznit, že stávající úprava zákonného předkupního práva podle § 140 ObčZ nebude nadále kodifikována, s výjimkou případů podle § 1124 odst. 1 NObčZ, kdy vznikne v důsledku dědění nebo bez vůle spoluvlastníků. V takových případech bude zákonné předkupní právo omezeno na 6 měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví. Na rozdíl od stávající interpretace právní úpravy bude stanoveno, že se toto předkupní právo vztahuje jak na úplatné, tak bezúplatné převody. V této souvislosti je nutno vzít v úvahu přechodná ustanovení, kde v § 3062 NObčZ stanoví, že předkupní práva zřízená na základě § 140 ObčZ zaniknou uplynutím 1 roku od nabytí účinnosti nového občanského zákoníku.

V ostatním lze dle mého názoru odkázat na výše uvedený výklad ve vztahu k obchodnímu podílu.

ZÁVĚR

Obchodní podíl je z hlediska klasifikace předmětu právních vztahů jinou majetkovou hodnotou, předmětem majitelství, nikoliv vlastnictví. Vzhledem k jeho podobnosti s akcií však judikatura a právní teorie správně shodně dovedla selektivní analogické použití ustanovení o věcech movitých také pro obchodní podíl.

K platnému převedení obchodního podílu je třeba splnit nejenom podmínky stanovené pozitivním právem a společenskou smlouvou, ale i dovozené judikaturou. Mezi jinými bych zdůraznila povinnost společníka neúměrně a neodůvodněně neohrozit převodem obchodního podílu činnost a existenci společnosti.

Společenská smlouva, popř. zákon mohou podmínit převod obchodního podílu souhlasem valné hromady, popř. jiného orgánu. Nedávné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR nepřímou stanovilo povinnost souhlasu i pro jednočlenné společnosti, což je v rozporu s dosavadními závěry právní teorie. Platná právní úprava nikde výslovně nestanoví, zda musí být předchozí či zda postačí následný. Dovozuje se však, že není-li předepsán společenskou smlouvou souhlas předchozí, postačí souhlas následný. Nestanoví-li společenská smlouva jinak, smlouva se k udělení souhlasu valné hromady předkládat nemusí. Na udělení souhlasu není právní nárok. Nelze opomíjet ani nutnost souhlasu druhého manžela s převodem obchodního podílu, je-li součástí SJM.

Za splnění zákonem stanovených podmínek může společnost poskytnout peněžní prostředky pro nabytí obchodního podílu v ní, tzv. finanční asistenci.

Při převodu obchodního podílu mezi spřízněnými osobami je nutno obchodní podíl pod sankcí neplatnosti ocenit. Nejvyšší soud ČR nedávno potvrdil, že tomu tak být nemusí, pokud je obchodní podíl převáděn za cenu „spravedlivou“ pro společnost. Dané rozhodnutí je prozatím přijímáno spíše s rozpaky.

Judikatura dovedla, že obchodní podíl nelze nabýt od nevlastníka.

Smlouva o převodu obchodního podílu je samostatným smluvním typem. Pod sankcí absolutní neplatnosti musí být uzavřena v písemné formě, s úředně ověřenými podpisy, obsahovat prohlášení nabyvatele obchodního podílu o přistoupení ke společenské smlouvě a ujednání o bezplatnosti či úplatnosti smlouvy, včetně ceny či způsobu jejího určení. Tyto obsahové náležitosti mohou být obsaženy i v příloze smlouvy, bez nutnosti jejího podpisu.

Ve smlouvě o převodu obchodního podílu lze sjednat jeho „vlastnosti“ a analogicky použít ustanovení kupní smlouvy v obchodním zákoníku o slevě z kupní ceny v případě vad obchodního podílu.

Od smlouvy o převodu obchodního podílu lze, pokud tak stanoví smlouva nebo zákon, odstoupit. Odstoupení musí být písemné, podpis úředně ověřen. Účinnou smlouvu o převodu obchodního podílu nelze zrušit, stejně jako nelze zrušit závazek, jenž byl už splněn.

Smlouvu o převodu obchodního podílu lze uzavřít s odkládací podmínkou spočívající v úplném zaplacení dohodnuté ceny, ovšem jen na tu část smlouvy, která pojednává o přechodu obchodního podílu z převodce na nabyvatele.

Obchodní podíl lze převést jako součást podniku, jehož úprava je v poměru speciálním k ustanovení o převodu obchodního podílu a možná omezení platná pro převod obchodního podílu se na ni nevztahují.

Obchodní podíl může být ve společném majetku několika osob, jenž jsou ve vztahu ke společnosti jedním společníkem a svá práva vykonávají prostřednictvím společného zástupce.

Lze převést jak celý obchodní podíl, tak i jeho část. Převod podílu na obchodním podílu je možný toliko na třetí osobu, a to na základě inominátní smlouvy přiměřeně aplikující ustanovení o převodu obchodního podílu, včetně formálních a podstatných obsahových náležitostí. Stejný závěr se uplatní i pro převod podílu na společném obchodním podílu, zde je ovšem nutné vzít úvahu ještě zákonné předkupní právo ostatních spolumajitelů.

Pokud jde o rekonfigurační úpravu, upouští se od pojmu „obchodní podíl“ a zavádí se pojem „podíl“, a to pro všechny typy obchodních společností. Podíl bude nově považován za věc movitou a předmět vlastnického práva. Bude zakotvena možnost společníka vlastnit více podílů, a to i různého druhu. Podíl bude moci být také reprezentován cenným papírem na řad a převáděn rubopisem. Podstatnou náležitostí smlouvy o převodu podílu nebude prohlášení nabyvatele o přistoupení ke společenské smlouvě. Pokud jde o převod podílu na jiného společníka, ze zákona již není požadován souhlas valné hromady, v případě, že je stanoven a valná hromada ho odmítne, společník má právo vystoupit ze společnosti. Co se týče možnosti převodu podílu na třetí osobu, je nově dána přímo ze zákona.

SEZNAM ZKRATEK

Druhá směrnice	Druhá směrnice Rady 77/91/EHS o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření
Dvanáctá směrnice	Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2009/102/ES v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem
LZPS	Listina základních práv a svobod vyhlášená jako zákon č. 2/1993 Sb. ve znění pozdějších předpisů
Nařízení SPE	Návrh Nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti
NObčZ, nový občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObčZ, občanský zákoník	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ, obchodní zákoník	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Sbírka	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR
SJM	Společné jmění manželů
Úřad	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ZoA	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
ZoCP	Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů
ZOHS	Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění

pozdějších předpisů

ZOK, zákon o obchodních korporacích

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

ZRTV

Zákon č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání, ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

UČEBNICE

- Černá, S.: Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006.
- Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005.
- Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: Občanské právo hmotné 1. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005.
- Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné 2. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2008.
- Pelikánová, I., Černá, S. a kol.: Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl, Praha: ASPI, 2006.
- Plíva, S.: Obchodní závazkové vztahy. 2. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009.
- Holejšovský, J.: Valné hromady společností s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011.

MONOGRAFIE

- Bartošíková, M., Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným, 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006.
- Černá, S.: Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám. Praha: ASPI, 2008.
- Černá, S., Čech, P. a kolektiv autorů: Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám. Praha: C.H. Beck, 2012.
- Dědič, J., Kunešová-Skálová, J.: Společnost s ručením omezeným z účetního a právního pohledu. Praha: Polygon, 1999.
- Dědič, J.: Komentář k obchodnímu zákoníku. 2. díl. Praha: Polygon, 2002.
- Dědič, J., Lasák, J.: Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem. 2 díl. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2010.
- Dědič, J., Štenglová, I., Kříž, R., Čech, P.: Akciové společnosti. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- Dvořák, T.: Společnost s ručením omezeným. 3. přepracované vydání. Praha:ASPI-Wolters Kluwer, 2008.

- Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. 1. vydání. II. Velký akademický komentář. Praha: Linde Praha, a. s., 2008.
- Eliáš, K.: Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektum, 1997.
- Haarmann, W.: Bereicherungsrechtliche Rückabwicklung nichtiger Unternehmenskaufverträge – Grundfragen und ausgewählte Einzelprobleme. In Recht und Risiko – Festschrift für Helmut Kollhosser. Band II – Zivilrecht. Karlsruhe: Verlag Versicherungswirtschaft, 2004.
- Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol.: Obchodní zákoník. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009.
- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009.
- Štenglová I., Plíva S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010.
- Štenglová, I.: Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.

PERIODIKA

- Bezouška, P.: Držba a vydržení obchodního podílu – jednotlivosti. Obchodněprávní revue, 2009, č. 6.
- Buryan, J.: Vydržení obchodního podílu. Právní rádce, 2008, č. 6.
- Čech, P.: K (nepsaným) povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným aneb potvrzení existence loajality společníka v českém právu. Jurisprudence, 2006, č. 3.
- Čech, P.: K některým úskalím převodu obchodního podílu I. Právní rádce, 2007, č. 5.
- Čech, P.: K některým úskalím převodu obchodního podílu II. Právní rádce, 2007, č. 6.
- Čech, P.: K převodu obchodního podílu. Právní rádce, 2007, č. 11.
- Čech, P.: Znalecká činnost a vnitřní obchodování ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Auditor, 2011, č. 4.
- Čech, P.: Advokátská spol. s r.o. z pohledu práva společností. Právní zpravodaj, 2006, č. 5.

- Dědič, J., Čech, P.: Znovu k zákazu řetězení společností s ručením omezeným, *Právní rozhledy*, 2005, č. 20.
- Dědič, J.: Obecná úprava právnických osob v novém občanském zákoníku (se zaměřením na její význam pro obchodní korporace). *Obchodní právo*, 2012, č. 1.
- Dědič, J., Skálová, J., Hlaváč, J.: Oceňování nepeněžitých vkladů a finanční asistence v novele obchodního zákoníku a účetní souvislosti (2. část). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 11.
- Dobeš, P.: Rozhodně ne naposledy k otázce přeshraničního řetězení s.r.o. *Právní rozhledy*, 2008, č. 23.
- Doležil, T.: Oko za oko, podíl za úplaty aneb zastřený převod obchodního podílu. *Právní rozhledy*, 2007, č. 7.
- Dvořák, T.: Společné jmění manželů a podíl v obchodní společnosti nebo v družstvu – některé otázky vzájemných vztahů. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 9.
- Eliáš, K.: Vlastnické právo. Paradigmata českého pojetí pod zkušebním kamenem kontinentální právní kultury. *Právní rozhledy*, 2005, č. 22.
- Eliáš, K.: Vydržení obchodního podílu – nevyslovené argumenty. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 1.
- Eliáš, K.: Obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným. *Bulletin advokacie*, 1996, č. 8.
- Hajná, K.: K převodu obchodního podílu v jednočlenné společnosti s ručením omezeným, aneb vítězí formalismus? *Bulletin advokacie*, 2010, č. 6.
- Hejda, J.: Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 3.
- Chalupa, L.: Hospodaření manželů se SJM mimo obvyklou správu. *Právní rádce*, 2003, č. 1.
- Massumi, S., M.: Quo vadis – Unternehmenskaufverträge? Unternehmenskaufverträge nach der Deutschen Schuldrechtsreform. *Münchener Juristische Beiträge*, 2008, Band 68.
- Petr, B.: Ještě jednou k vydržení obchodního podílu. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 6.

- Pokorná, J.: Několik úvah o předkupním právu k obchodnímu podílu ve společnosti s ručením omezeným. Právo a podnikání, 1994, č. 11.
- Richter, T.: Obchodní společnost jako osoba blízká – několik poznámek k judikatuře Nejvyššího soudu. Právní rozhledy, 2007, č. 15.
- Rychlý, T.: Zákaz řetězení společností s ručením omezeným a (extra)teritoriální působnost obchodního zákoníku. Právní rozhledy, 2005, č. 6.
- Štenglová, I.: Smlouva o převodu obchodního podílu. Právo a podnikání. 1995, č. 7.
- Vašíček, M.: Několik úvah o vedlejších ujednáních nejen ve smlouvě o převodu obchodního podílu. Právo a podnikání, 1995, č. 4.
- Vítek, J.: Převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným. Právník, 1995, č. 5, s. 471.
- Zima P.: O kupní ceně jako (ne)podstatné náležitosti smlouvy o převodu účasti ve společnosti. Právní rozhledy, 2009, č. 9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Statistická ročenka 2011 vydaná Českým statistickým úřadem. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/kapitola/0001-11-2010-1200>.
- Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=363&CT1=0>.
- Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>.
- Čech, P.: Kolik společníků má společnost s ručením omezeným? Právní rádce, 2012, č. 2. Dostupné z: <http://pravniciradce.ihned.cz/c1-54821140-kolik-spolecniku-ma-spolecnost-s-rucenim-omezenym>.
- Čech, P.: Nejvyšší soud: smlouva se spřízněnou osobou může být platná i bez znaleckého posudku. Právní rádce, 2012, č. 2. Dostupné z: <http://pravniciradce.ihned.cz/c1-54821060-nejvyssi-soud-smlouva-se-spriznenou-osobou-muze-byt-platna-i-bez-znaleckeho-posudku>.

SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY

ÚSTAVNÍ SOUD ČR

- Nález ze dne 19.10.1999, sp. zn. I. ÚS 265/98, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR pod č. 144/1999.
- Usnesení ze dne 28.8.2001, sp. zn. IV. ÚS 112/2001, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 30.11.2001, sp. zn. IV. ÚS 182/01, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 26.8.2003, sp. zn. I. ÚS 437/02, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I.ÚS 625/03, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 13.6.2006, sp. zn. Pl. ÚS 75/04, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 27.3.2008, sp. zn. Pl.ÚS 56/05, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 27. 3.2008, sp. zn. Pl.ÚS 56/05, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 21. 3.2011, sp. zn. I.ÚS 1768/09, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 3.3.2011, sp. zn. III.ÚS 2671/09, <http://nalus.usoud.cz>.
- Nález ze dne 26.01.2012, sp. zn. I.ÚS 2154/11, <http://nalus.usoud.cz>.

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR

- Rozsudek ze dne 31.7.1996, sp. zn. 3 Cdon 227/96, ASPI.
- Rozsudek ze dne 18.9.1997, sp. zn. 2 Cdon 1495/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 82/1997.
- Rozsudek ze dne 29.10.1997, sp. zn. 2 Cdon 1505/97, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 22/98.
- Usnesení ze dne 7.10.1998, sp. zn. 1 Odon 110/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod č. 106/99.
- Rozsudek ze dne 7.9.1999, sp. zn. 33 Cdo 1199/98, uveřejněný v časopise Právo a podnikání, č. 3, 2001, str. 26.
- Rozsudek ze dne 27.10.1999, sp. zn. 22 Cdo 910/98, uveřejněný v časopise Soudní rozhledy pod č. 17/2000.
- Rozsudek ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1690/97, uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 1999, č. 9.

- Usnesení ze dne 4.4.2000, sp. zn. 29 Cdo 2811/99, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod č. 92/2001.
- Usnesení ze dne 20.6.2000, sp. zn. 32 Cdo 97/2000, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 3.1.2001, sp. zn. 29 Cdo 2011/2000, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 30.5.2001, sp. zn. 33 Cdo 2390/2000, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 20. 6. 2001, sp. zn. 22 Cdo 831/2000, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 29.11.2001 sp. zn. 29 Cdo 1422/99, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 24.4.2002, sp. zn. 29 Odo 264/2001, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 30.10.2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001, publikovaný ve Sbírce pod č. 62/2003.
- Rozsudek ze dne 12.12.2002, sp. zn. 29 Odo 696/2002, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 21.8.2003, sp. zn. 29 Odo 185/2003, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 25.8.2003, sp. zn. 33 Odo 178/2003, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 24.9.2003, sp. zn. 29 Odo 102/2003, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 8.4.2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 24.4.2004, sp. zn. 29 Odo 414/2003, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 20.5.2004, sp. zn. 32 Odo 722/2003, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 20.7.2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004, publikovaný ve Sbírce pod č. 68/2005.
- Rozsudek ze dne 18.1.2005, sp. zn. 29 Odo 291/2004, publikovaný ve Sbírce pod č. 34/2005.
- Rozsudek ze dne 27.4.2005, sp. zn. 30 Cdo 1190/2004, publikovaný ve Sbírce pod č. 25/2006.
- Usnesení ze dne 10.5.2005, sp. zn. 29 Odo 312/2004, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 29.11.2005, sp. zn. 29 Odo 28/2005, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 13.12.2005, sp. zn. 29 Odo 1339/2004, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 14.12.2005, sp. zn. 29 Odo 440/2004, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 31.1.2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 31.1.2006, sp. zn. 22 Cdo 103/2005, www.nsoud.cz.

- Usnesení ze dne 7.2.2006, sp. zn. 29 Odo 970/2005, publikované ve Sbírce pod č. 8/2007.
- Usnesení ze dne 7. 2.2006, sp. zn. 29 Odo 1241/2004, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 22.3.2006, sp. zn. 29 Odo 1571/2005, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 22.3.2006, sp. zn. 29 Odo 3/2005, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 5.4.2006, sp. zn. 29 Odo 221/2005, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 9.5.2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 15.6.2006, sp. zn. 29 Odo 609/2005, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 19.7.2006, sp. zn. 29 Odo 1017/2005, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 26.9.2006, sp. zn. 29 Odo 251/2006, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 12.10.2006, sp. zn. 29 Odo 331/2006, publikované ve Sbírce pod č. 70/2007.
- Usnesení ze dne 27.2.2007, sp. zn. 29 Odo 1278/2005, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 1.3.2007, sp. zn. 29 Odo 641/2005, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 29 Odo 266/2005, publikovaný ve Sbírce pod č. 9/2008.
- Usnesení ze dne 23.5.2007, sp. zn. 29 Odo 894/2006, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 29.5.2007, sp. zn. 32 Odo 613/2005, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 7.6.2007, sp. zn. 26 Odo 1406/2005, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 29.8.2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, publikované ve Sbírce pod č. 50/2008.
- Usnesení ze dne 03.10.2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 26.2.2008, sp. zn. 29 Cdo 1716/2007, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 10.9.2008, sp. zn. 29 Cdo 3300/2008, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 23.9.2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008, publikovaný ve Sbírce pod č. 67/2009.
- Rozsudek ze dne 20.10.2008, sp. zn. 22 Cdo 2408/2007, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 15.1.2009, sp. zn. 30 Cdo 226/2007, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 28.1.2009, sp. zn. 29 Cdo 1807/2007, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 22.4.2009, sp. zn. 29 Cdo 2845/2007, www.nsoud.cz.

- Rozsudek ze dne 24.2.2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 25.6.2009, sp. zn. 29 Cdo 2020/2007, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 25.6.2009, sp. zn. 33 Cdo 1386/2007, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 30.7.2009, sp. zn. 29 Cdo 2769/2007, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 25.11.2009, sp. zn. 33 Cdo 1721/2007, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 27. 1.2010, sp. zn. 29 Cdo 4822/2008, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 24.2.2010, sp. zn. 29 Cdo 1633/2008, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 23.6.2010, sp. zn. 23 Cdo 4836/2009, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 28.4.2010, sp. zn. 29 Cdo 1899/2009, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 29.9.2010, sp. zn. 29 Cdo 2319/2009, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 15.10.2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006, uveřejněný ve Sbírce pod č. 45/2009.
- Usnesení ze dne 26.10.2010, sp. zn. 29 Cdo 5452/2008, www.nsoud.cz.
- Usnesení ze dne 15.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 392/2010, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 13.01.2011, sp. zn. 26 Cdo 1204/2010, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 26.1.2011, sp. zn. 29 Cdo 3619/2009, publikovaný ve Sbírce pod č. 106/2011.
- Usnesení ze dne 29.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 282/2010, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 8.2.2012, sp. zn. 31 Cdo 3986/2009, www.nsoud.cz.
- Rozsudek ze dne 28.2.2012, sp. zn. 29 Cdo 3581/2010, www.nsoud.cz.

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR

- Rozsudek ze dne 6.10.2004, sp. zn. 1 Afs 26/2004, publikovaný ve Sbírce Nejvyššího správního soudu pod č. 1172/2007.

VRCHNÍ SOUD V PRAZE

- Rozsudek ze dne 15.3.1995, sp. zn. 7 Cmo 120/94, uveřejněný v časopise Právní rozhledy, č. 12/1995.
- Usnesení ze dne 14.8.2003, sp. zn. 14 Cmo 41/2003, 14 Cmo 84/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 2/2004.

- Usnesení ze dne 20.12.2005, sp. zn. 7 Cmo 519/2005, uveřejněné v časopise Právní rozhledy, č. 9/2006.

VRCHNÍ ZEMSKÝ SOUD V MNICHOVĚ

- Rozhodnutí NJW 1967, 1326.

SPOLKOVÝ SOUDNÍ DVŮR

- Rozhodnutí BGHZ 65, 246, 251.

RESUMÉ

Účelem mé diplomové práce je rozebrat právní úpravu převodu obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným v České republice. Toto téma jsem si vybrala z důvodu nedostatku příslušné právní úpravy na jedné straně a kontroverznosti a aktuálnosti některých otázek na straně druhé. Práce zkoumá relevantní právní úpravu, komentáře, učebnice, periodika a judikaturu. Dále také srovnává současnou právní úpravu a novou úpravu v novém občanském zákoníku a zákoně o obchodních korporacích. Hlavním příspěvkem práce je poskytnutí kritického pohledu na současnou právní úpravu, a také její srovnání s úpravou novou.

Práce se skládá z 5 kapitol, přičemž každá z nich se zaměřuje na odlišné otázky spojené s převodem obchodního podílu a smlouvou o převodu obchodního podílu, a také srovnání s novou úpravou.

První kapitola je úvodní a zkoumá charakteristiku obchodního podílu jako předmět právních vztahů.

Druhá kapitola je rozdělena do 9 částí. První část se zaměřuje na charakteristiku předpokladů převodu obchodního podílu. Druhá část zkoumá převod obchodního podílu na současného společníka a třetí osobu. Třetí část se poté zaměřuje na povinnost loajality společníka. Čtvrtá část se soustřeďuje na nezbytné souhlasy s převodem obchodního podílu, a to jak valné hromady, tak jiného orgánu. Pátá část se týká finanční asistence ve vztahu k převodu obchodního podílu a Část Šestá pak opatřeními proti konfliktu zájmů. Sedmá část zkoumá řetězení společností a poslední dvě části se týkají nové úpravy.

Třetí kapitola zmiňuje problematiku nabytí obchodního podílu od nevlastníka a ručení převodce s převodem obchodního podílu související.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na smlouvu o převodu obchodního podílu jako takovou a její nezbytný obsah. Dále se zabývá prohlášeními a zárukami smluvních stran a odstoupením a zrušením smlouvy.

Pátá kapitola zkoumá vybrané druhy převodu obchodního podílu, které jsou předmětem právní diskuse.

Závěry jsou poté uvedeny v závěrečné kapitole, která shrnuje kontroverzní otázky a nastiňuje jejich řešení.

ABSTRACT

The purpose of my thesis is to analyse the legal regulation regarding the transfer of the business share in a limited liability company in the Czech Republic. I have chosen this topic because of a lack of its legal regulation on the one hand and controversy and topicality on the other hand. The study analyses relevant law, commentaries, books, articles and case law. Moreover, it also compares the current legal regulation with the new legal regulation represented by the new Civil Code and the Act on Commercial Corporations. The main contribution of this paper is in providing a critical perspective on the current legal regulation and also the comparison with the new one.

The thesis is composed of five chapters, each of which deals with different issues connected with both the transfer of the business share and the agreement on the transfer of the business share and a comparison with the new regulation.

Chapter One is introductory and examines the concept of the business share as a subject-matter of legal relations.

Chapter Two is subdivided into nine main parts. Part One focuses on the concept of the transfer of the business share. Part Two analyses its transfer to an existing shareholder or to a third party. Part Three focuses on the duty of loyalty of the shareholder. Part Four is closely concentrated on necessary agreements of the company or other body with the transfer of business share. Part Five refers to the financial assistance in respect to the transfer of the business share and Part Six with measures against the conflict of interest. Part Seven examines the chaining of companies and last two parts deal with the new regulation.

Chapter Three mentions the problem of transfer of the business share from its non-owner and a guarantee of the transferee arising out of the transfer.

Chapter Four, above all, focuses on the agreement on the transfer of business itself and its necessary content. Moreover, it deals with the representations and warranties of the contractual parties and withdrawal and cancellation of the agreement.

Chapter Five explores selected types of transfer of the business share which are often subject of legal discussion.

Conclusions are drawn in the Closing Chapter, which summarises the controversial issues and outlines their solutions.

KLÍČOVÁ SLOVA (KEY WORDS)

- podíl
- společnost s ručením omezeným
- převod

- share
- limited liability company
- transfer

NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE

- Business share in a limited liability company as a subject-matter of legal relations